

O B E C T E R A N Y

PROGRAM ROZVOJA

**Program hospodárskeho a sociálneho
rozvoja**

Programovacie obdobie: roky 2015 – 2025

Rok 2015

OBSAH

1	Úvod	4
1.1	Zámer spracovania PHSR	5
1.2	Harmonogram spracovania PHSR.....	7
1.3	Východiskové koncepčné dokumenty	8
1.4	Hodnotenie predchádzajúceho PHSR obce	10
2	Analytická časť	11
2.1	Analýza vnútorného prostredia	12
2.1.1	Základná charakteristika obce	12
2.1.2	História obce	12
2.1.3	Prírodné pomery	15
2.2	Hospodárske využitie územia	18
2.3	Životné prostredie	19
2.3.1	Ovzdušie	19
2.3.2	Ochrana vôd	19
2.3.3	Odpady	20
2.4	Demografia	20
2.4.1	Vekové kategórie	21
2.4.2	Prírodný prírastok	21
2.4.3	Vierovyznanie	22
2.4.4	Národnostné zloženie	23
2.4.5	Úroveň dosiahnutého vzdelania	23
2.4.6	Miera nezamestnanosti	24
2.4.7	Kultúrno-spoločenský život v obci	24
2.5	Bytová otázka	27
2.6	Ekonomika	27
2.7	Vybavenosť obce	29
2.8	Analýza externého prostredia	30
2.9	Zhodnotenie súčasného stavu územia	32
2.10	Analýza projektovej pripravenosti	37
3	Strategická časť	39
3.1	Vízia rozvoja územia obce	39
3.2	Strategický cieľ	42

4	Programová časť	43
	4.1 Opatrenia a projekty vrátane ich priradenia k jednotlivým prioritám	44
	4.2 Súbor ukazovateľov výsledkov a dopadov	45
5	Realizačná časť.....	48
	5.1 Východiská a popis úloh jednotlivých partnerov pri realizácii	49
	5.2 Popis postupov organizačného a inštitucionálneho zabezpečenia realizácie PHSR	49
	5.3 Stručný popis komunikačnej stratégie	50
	5.4 Systém monitorovania a hodnotenia	50
6	Finančná časť	52
	6.1 Indikatívny finančný plán na celú realizáciu PHSR	52
	6.2 Model viaczdrojového financovania jednotlivých projektov	53
	6.3 Systém hodnotenia a zaraďovania projektov do financovania	54
7	Záverečná časť	55
8	Prílohy	
8.1	Zoznam skratiek použitých v PHSR	
8.2	Formulár dotazníka	
8.3	Súpis vyhodnotenia dotazníkov	
8.4	Foto zo stretnutí	

1 ÚVOD

Dokument „Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Terany na roky 2015-2020 s výhľadom do roku 2025“ (ďalej len PHSR) je strednodobý strategický dokument, ktorý na základe analýzy hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce stanovuje jeho strategické ciele a priority rozvoja. PHSR je základným programovým dokumentom podpory regionálneho rozvoja na lokálnej úrovni. Je prostriedkom na napĺňanie vízie ďalšieho smerovania rozvoja obce. Prostredníctvom PHSR obce Terany sa uskutočňuje podpora rozvoja na úrovni miestnej samosprávy s dôrazom na sociálnu, hospodársku a environmentálnu sféru.

Zámerom obce Terany je využívať svoju geografickú polohu a prírodné krásy Krupinskej planiny pre rozvoj cestovného ruchu, rozvoj podnikania a hospodársky rast za podmienok trvale udržateľného rozvoja v kontexte zachovania kultúrnych tradícií a zvykov. V záujme obce je budovať kvalitnú infraštruktúru ponúkajúcu komunikačné, informačné a verejné služby na primeranej úrovni a tiež zlepšiť spoluprácu verejného, podnikateľského i neziskového sektora a obyvateľov obce.

PHSR je základným a kľúčovým dokumentom pre riadenie samosprávy vychádzajúcim z poznania situácie a konkrétnych potrieb občanov, podnikateľov, záujmových skupín a ďalších subjektov v území formuluje svoju predstavu o budúcnosti spolu s činnosťami a projektmi na jej zabezpečenie. Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce pozostáva z analyticko-strategickej časti a programovej časti. Potrebu zabezpečenia PHSR ustanovuje zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení zákona č.309/2014 Z.z., ktorý ukladá obciam povinnosť spracovať Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja ako nástroja, pomocou ktorého sa uskutočňuje podpora regionálneho rozvoja. PHSR je dôležitou podmienkou pre získavanie externých zdrojov, napríklad z EÚ, štátneho rozpočtu a pod., nakoľko možnosť žiadať o nenávratný finančný príspevok z týchto zdrojov je podmieňovaná dokladovaním súladu projektového zámeru s prioritami schváleného PHSR obce

Názov:	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Terany na roky 2015 – 2020 s výhľadom do roku 2025
Územné vymedzenie:	Banskobystrický kraj, okres Krupina, obec Terany
Územný plán obce schválený:	nie
Dátum schválenia PHSR:	11.12.15
Dátum platnosti:	01.01.16– 31.12.2025
Verzia:	1.0
Publikovaný verejne:	11.12.15

Zdroj: vlastné spracovanie

1.1 Zámer spracovania PHSR

PHSR obce bol spracovaný na základe potrieb obce Terany.

Zámer spracovania PHSR																							
Názov dokumentu	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Terany na roky 2015 – 2020 s výhľadom do roku 2025																						
Forma spracovania	Spracovanie PHSR bude vykonávať obec v partnerstve s poradenskou spoločnosťou, ktorá bude koordinovať proces tvorby PHSR a zabezpečovať dodržiavanie metodických postupov.																						
Riadenie procesu spracovania	<p>Proces spracovania bude manažovaný prostredníctvom riadiaceho tímu, v ktorom bude mať vedúcu úlohu starostka obce Terany pani Mgr. Iveta Gajdošová. Asistovať pri spracovaní PHSR budú experti z externého prostredia – Janka Bačíková a Mgr. Drahomíra Prieberová, ktoré sú odborníčkami v oblasti rozvoja vidieka. Do procesu spracovania budú zapojení členovia pracovnej skupiny, ktorí budú zastávať rôzne úlohy v súlade s metodikou spracovania PHSR. Členmi pracovnej skupiny sú:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="3">Zoznam členov pracovnej skupiny</th> </tr> <tr> <th>Titul, Meno, Priezvisko</th> <th>Funkcia v obci/organizácia</th> <th>Funkcia v pracovnom zaradení do procesu spracovania PHSR</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Mariana Gombalová</td> <td>Poslankyňa OcZ</td> <td>Koordinátor strategickej časti PHSR</td> </tr> <tr> <td>Marta Sýkorová</td> <td>kontrolórka obce</td> <td>Koordinátor programovej časti PHSR</td> </tr> <tr> <td>Anton Národa</td> <td>Poslanec OcZ</td> <td>Koordinátor finančnej časti PHSR</td> </tr> <tr> <td>Magda Žlnková</td> <td>Občan, zamestnanec, kronikár obce</td> <td>Koordinátor styku s verejnosťou</td> </tr> <tr> <td>Roman Oravec</td> <td>Poslanec OcZ</td> <td>Aktivistka, verejný konzultant</td> </tr> </tbody> </table>		Zoznam členov pracovnej skupiny			Titul, Meno, Priezvisko	Funkcia v obci/organizácia	Funkcia v pracovnom zaradení do procesu spracovania PHSR	Mariana Gombalová	Poslankyňa OcZ	Koordinátor strategickej časti PHSR	Marta Sýkorová	kontrolórka obce	Koordinátor programovej časti PHSR	Anton Národa	Poslanec OcZ	Koordinátor finančnej časti PHSR	Magda Žlnková	Občan, zamestnanec, kronikár obce	Koordinátor styku s verejnosťou	Roman Oravec	Poslanec OcZ	Aktivistka, verejný konzultant
Zoznam členov pracovnej skupiny																							
Titul, Meno, Priezvisko	Funkcia v obci/organizácia	Funkcia v pracovnom zaradení do procesu spracovania PHSR																					
Mariana Gombalová	Poslankyňa OcZ	Koordinátor strategickej časti PHSR																					
Marta Sýkorová	kontrolórka obce	Koordinátor programovej časti PHSR																					
Anton Národa	Poslanec OcZ	Koordinátor finančnej časti PHSR																					
Magda Žlnková	Občan, zamestnanec, kronikár obce	Koordinátor styku s verejnosťou																					
Roman Oravec	Poslanec OcZ	Aktivistka, verejný konzultant																					

	<p>Členovia pracovnej skupiny a riadiacej skupiny budú navzájom spolupracovať a komunikovať podľa potreby, či už osobne, telefonicky alebo e-mailom.</p> <p>Do procesu spracovania PHSR bude zapájaná verejnosť, a to prostredníctvom informácií a dotazníkov umiestnených na webovej stránke obce, na obecnom úrade a obecnej tabuli, prípadne ďalšími vhodnými a relevantnými spôsobmi. Počas navrhovania programovej časti prebehne verejné prerokovanie. Dotazníky pre občanov budú analyzované a zapracované do procesu tvorby PHSR. PHSR bude vo finálnej časti prerokovaná s verejnosťou a schvaľovaná na zastupiteľstve.</p>
<p>Obdobie spracovania</p>	<p>Obdobie spracovania bude máj 2015 – december 2015. Harmonogram je uvedený v nasledujúcej tabuľke „Harmonogram spracovania PHSR“.</p> <p><u>Kroky – termíny – výstupy</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Schválenie zámeru PHSR – 05/2015 – zriadenie riadiacej a pracovnej skupiny ▪ Zverejnenie informácie o spracovaní PHSR a dotazníka pre občanov – 05/2015 – informovanosť verejnosti ▪ Analýza vnútorného a vonkajšieho prostredia – 05-07/2015 – podklady pre analytickú časť ▪ Ex post hodnotenie PHSR – 05-08/2015 – podklady pre analytickú časť ▪ Spracovanie východísk pre strategickú časť – 07/2015 ▪ Vypracovanie strategickej vízie – 07/2015 – formulácia strategických cieľov a opatrení ▪ Prerokovanie opatrení na zastupiteľstve a verejnom prerokovaní – 22.5.2015 ▪ Návrh aktivít, termín realizácie aktivít – 08/2015 – príprava projektov ▪ Vypracovanie akčného plánu, systému monitorovania, hodnotenia a aktualizácie PHSR – 09/2015 ▪ Finančný rámec pre realizáciu PHSR – 09/2015 – výber projektov v súlade s finančno-ekonomickými možnosťami ▪ Zapracovanie indikatívneho rozpočtu do programového rozpočtu obce – 08-11/2015 ▪ Finalizácia dokumentu – 12/2015 – verejné

	pripomienkovanie, prerokovanie, posudzovanie vplyvov na ŽP a schválenie PHSR zastupiteľstvom
Financovanie spracovania	Spracovanie PHSR bude bezplatné na základe dobrých vzťahov a dlhodobej spolupráce.

Zdroj: vlastné spracovanie

1.2 Harmonogram spracovania PHSR

Harmonogram spracovania PHSR obce Terany bol odhadnutý na 8 mesiacov, avšak s prácou sa začalo už v roku 2014 zberom potrebných štatistických dát a dotazníkový prieskum „Projekt načúvania“. Nasledovná tabuľka predstavuje stručný harmonogram spracovania podľa jednotlivých častí PHSR.

Harmonogram spracovania PHSR												
Termín (2015)	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Úvod												
Analytická časť												
Strategická časť												
Programová časť												
Realizačná časť												
Finančná časť												
Záver												

Zdroj: vlastné spracovanie

Prvým krokom harmonogramu spracovania PHSR bolo zostavenie a schválenie zámeru PHSR obecným zastupiteľstvom. V rámci úvodných príprav bolo iniciované zriadenie riadiacej a pracovnej skupiny. Nasledujúcim krokom bolo zverejnenie informácie o spracovaní PHSR a dotazníka pre občanov v rámci informovanosti verejnosti. Analýza vnútorného a vonkajšieho prostredia a získanie podkladov pre analytickú časť bola nasledujúcim krokom. Ex post hodnotenie PHSR z minulého obdobia bolo nutným procesom pre získanie vstupných informácií do programovej časti. Nasledovalo spracovanie východísk pre strategickú časť a vypracovanie strategickej vízie a formulácia strategických cieľov a opatrení. Následné prerokovanie opatrení na zastupiteľstve a verejnom prerokovaní zavrášilo proces prípravy strategickej časti, ktorá vyústila do návrhu aktivít a prípravy projektov. Vypracovanie akčného plánu, systému monitorovania, hodnotenia a aktualizácie PHSR je výstupom strategickej a programovej časti PHSR. Finančný rámec pre realizáciu PHSR a výber projektov v súlade s finančno-ekonomickými možnosťami predstavovalo finančnú časť procesu spracovania PHSR spolu so zapracovaním indikatívneho rozpočtu do programového rozpočtu obce. Finalizácia dokumentu predstavovala verejné pripomienkovanie, prerokovanie, posudzovanie vplyvov na ŽP a schválenie PHSR zastupiteľstvom.

Formulár č. Ú 5 – Osnova PHSR

Úvod	Zdôvodnenie zámeru spracovania PHSR Harmonogram spracovania PHSR Východiskové koncepčné dokumenty spracovania PHSR Hodnotenie predchádzajúceho PHSR
Analytická časť	Analýza vnútorného prostredia Analýza externého prostredia Zhodnotenie súčasného stavu územia
Strategická časť	Vízia rozvoja územia Strategický cieľ
Programová časť	Opatrenia a projekty vrátane ich priradenia k jednotlivým prioritám Súbor ukazovateľov výsledkov a dosahov
Realizačná časť	Východiská a popis úloh jednotlivých partnerov pri realizácii Popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie PHSR Stručný popis komunikačnej stratégie Systém monitorovania a hodnotenia Akčný plán na obdobie dvoch rokov
Finančná časť	Indikatívny finančný plán na celú realizáciu PHSR Model viaczdrojového financovania jednotlivých projektov Systém hodnotenia a zaraďovania projektov do financovania
Záverečná časť	Schválenie a zverejnenie PHSR.

Zdroj: vlastné spracovanie

1.3 Východiskové koncepčné dokumenty

Pri spracovaní Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Terany boli definované ciele a opatrenia v súlade s programovými dokumentmi regionálneho rozvoja národného, regionálneho a lokálneho významu.

Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov			
Názov dokumentu	Platnosť dokumentu	Úroveň dokumentu	Zdroj
Národná stratégia regionálneho rozvoja SR (NSRR)	2030	Národná	www.telecom.gov.sk
Program rozvoja vidieka SR	2020	Národná	www.mpsr.sk
Integrovaný regionálny operačný program	2020	Národná	www.mpsr.sk
Operačný program	2020	Národná	www.opzp.sk

Kvalita životného prostredia			
Operačný program Ľudské zdroje	2020	Národná	www.employment.gov.sk
Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja BBSK (PHSR BBSK)	2015	Regionálna	www.vucbb.sk
Územný plán obce	2020	Lokálna	A

Zdroj: vlastné spracovanie

1.4 Hodnotenie predchádzajúceho PHSR obce

Účelom tabuľky je prehľad všetkých zrealizovaných projektov a podporených aktivít v predchádzajúcom období, ktoré boli spolufinancované obcou alebo ich obec financovala sama na konkrétnom území a ich realizácia mala vplyv na ukazovatele výsledku alebo dopadu v hodnotenom PHSR.

Priorita / Strategický cieľ	Opatrenie	Názov projektu / Stručný opis projektu	Rozpočet obce	Externé zdroje	Rok realizácie
rozvoj obce	zvyšovanie úrovne občianskej vybavenosti obce	nákup os. auta pre potreby obce, opatrovanie a soc. služby	10000		2014
rozvoj obce	zvyšovanie úrovne občianskej vybavenosti obce	výkup pozemkov pod cestou pri cintoríne	185		2014
budovanie technickej infraštruktúry	zvyšovanie úrovne občianskej vybavenosti obce	projektová dokumentácia-cesta IBV	980		2014
budovanie technickej	zvyšovanie úrovne	projekt vodovod IBV	480		2014

infraštruktúry	občianskej vybavenosti obce				
budovanie technickej infraštruktúry	zvyšovanie úrovne občianskej vybavenosti obce	projekt cesta a chodníky cintorín	990		2014
rozvoj obce	zvyšovanie úrovne občianskej vybavenosti obce	projekt zateplenie a rekonštrukcia kultúrneho domu	1595		2014
rozvoj obce	zvyšovanie úrovne občianskej vybavenosti obce	nákup traktorovej kosačky pre futbalové ihrisko	3019		2014
zvyšovanie vzdelanostnej úrovne obyvateľstva	zvyšovanie úrovne občianskej vybavenosti obce	výpočtová technika pre materskú školu	530		2014

2 ANALYTICKÁ ČASŤ

Analytická časť PHSR prináša komplexné zhodnotenie a analýzu východiskovej situácie - aktuálneho stavu, v akom sa obec nachádza. Analytická časť PHSR zároveň obsahuje i odhad budúceho možného vývoja a prípadné riziká vo väzbe na relevantné stratégie. Analýza informácií, databáz, kvantitatívnych a kvalitatívnych dát odhaľuje i vnútorný potenciál územia a limitujúce faktory rozvoja obce.

S cieľom naplnenia vyššie uvedeného účelu analytickej časti, spracoval riadiaci tím analýzu vnútorného a vonkajšieho prostredia. Komplexná analýza aktuálneho stavu bola zostavená na základe informácií dostupných z relevantných zdrojov a databáz. Zoznam použitých dát je uvedený v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka č. A 1 – Zoznam použitých kvalitatívnych a kvantitatívnych dát

Zoznam použitých kvantitatívnych a kvalitatívnych dát		
Oblasť dát /téma	Zdroj dát	Webová stránka
Demografia	Štatistický úrad SR	http://www.statistics.sk/
	Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny	http://www.upsvar.sk/

		http://www.vucbb.sk
	Obecná databáza	ano
Bývanie	Štatistický úrad SR	http://www.statistics.sk/
	Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny	http://www.upsvar.sk/
	BBSK	http://www.vucbb.sk
	Obecná databáza	ano
Školstvo a vzdelávanie	Štatistický úrad SR	http://www.statistics.sk/
	Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny	http://www.upsvar.sk/
	BBSK	http://www.vucbb.sk
	Obecná databáza	ano
Zdravotníctvo	BBSK	http://www.vucbb.sk
	Obecná databáza	ano
Sociálna starostlivosť	Štatistický úrad SR	http://www.statistics.sk/
	Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny	http://www.upsvar.sk/
	Obecná databáza	ano
Ekonomická situácia	Štatistický úrad SR	http://www.statistics.sk/
	Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny	http://www.upsvar.sk/
	TTSK	http://www.vucbb.sk
	Obecná databáza	ano
Technická infraštruktúra a vybavenosť	Ministerstvo životného prostredia SR	http://www.minzp.sk/
	Štatistický úrad SR	http://www.statistics.sk/
	Obecná databáza	ano

Zdroj: vlastné spracovanie

2.1 Analýza vnútorného prostredia

2.1.1 Základná charakteristika obce

Kód obce	518867
Názov okresu	Krupina
Názov kraja	Banskobystrický
Štatút obce	Obec
PSČ	962 68
Telefonické číslo	045/558 3225

Prvá písomná zmienka o obci (rok)	1298
Nadmorská výška stredu obce v m	144
Celková výmera územia obce (m ²)	10833480
Počet obyvateľov (r. 2014)	639
Hustota obyvateľstva na km ²	59,17

Zdroj: štatistika

2.1.2 História obce

Obec vznikla v roku 1944 zlúčením Dolných a Horných Terian. Pamiatky zo staršej doby železnej, asi 700 rokov p.n.l. našli na poli Amadiel, niekoľko nálezov je z obdobia Rimanov, Slovanov a tiež z čias Veľkej Moravy.

Horné Terany sa spomínajú od roku 1298 ako Teryan, v roku 1356 ako Terien, a od roku 1773 ako Horné Terany, maďarsky Felsöterény. V 17. a 18. storočí patrila obec Berényiovcom, v 19. storočí Boronkayovcom a i. V roku 1715 mala mlyn a 19 domácností, v roku 1828 mala 39 domov a 235 obyvateľov. Zaoberali sa poľnohospodárstvom, vinohradníctvom a dobytkárstvom. Koncom 19. storočia postavili v obci parný mlyn – prvý a dlho jediný na okolí.

Dolné Terany – obec vznikla v chotári obce Horné Terany v 14. storočí. Doložená je z roku 1387 ako Kysteryen, v roku 1470 Also Theryen, v roku 1564 Teryen nobilium a od roku 1773 ako Dolné Terany, maďarsky Alsöterény. Začiatkom 19. storočia patrila Berényiovcom a Lipthayovcom, neskôr Podhorským. V roku 1715 sa spomína ako zemianska obec, mala 15 domácností, v roku 1828 mala 29 domov a 299 obyvateľov. Miestni poľnohospodári obchodovali s Dolnou zemou, kupovali si tam mechanizmy, ktoré využívali

pri obrábaní pôdy, vinohradov a ovocných sádov. Vypestované ovocie vyvážali do Dolnej zeme a tiež bankských miest. Poľnohospodársky ráz si obec zachovala aj za I. ČSR. Terany zaznamenali väčší rozvoj po oslobodení (1945). JRD založili v roku 1951, vybudovali hydináreň, mliekareň, sklad krmív.

V roku 1448 bol na mieste terajšieho evanjelického kostola postavený gotický kostol s ohradou. Turci ho zničili a neskôr v roku 1783 bol postavený tolerančný kostol a z tých čias pochádza aj matrika. Zachovala sa kamenná doska s erbmi a nápismi z rokov výstavby kostola.

Počas I. sv. vojny bol postavený kaštieľ s rozsiahlym parkom. V roku 1966 v kaštieli zriadili domov dôchodcov. V rámci reštitúcie bol v roku 1992 vrátený pôvodným majiteľom a domov dôchodcov funguje v novej budove s prístavbou.

Gustáv Koričanský, učiteľ, tu pôsobil v 19. storočí. Zostavil dielo o národných buditeľoch Hontu, ktoré zostalo v rukopise a po jeho smrti (1898) sa stratilo. Významným rodákom bol spisovateľ, politik, veľvyslanec Ladislav Ballek (1941-2014), ktorý písal prózu, bol ocenený ako zaslúžilý umelec a najdlhšie pôsobil ako veľvyslanec v ČR.

V obci pôsobí Dobrovoľný hasičský zbor. Členovia mužského družstva a zmiešaného družstva sa pravidelne stretávajú a chodia na regionálne súťaže. Telovýchovná jednota má členov, ktorí hrajú futbal a stolný tenis. Zúčastňujú sa rôznych turnajov. Členovia Klubu dôchodcov sa pravidelne stretávajú a chodia na výlety, kúpeľné pobyty a rôzne športové súťaže.

Ten, kto miluje prírodu a ticho si určite príde na svoje v krásnom malebnom prostredí západnej časti Krupinskej planiny a severnej časti Ipeľskej pahorkatiny. Dobrá poloha obce

blízko pri hlavnom ťahu, ale predsa je situovaná aj mimo rušnej dopravy a atraktívne prírodné prostredie vytvárajú ideálne podmienky pre pobyt na vidieku. Príroda, v ktorej sa doliny striedajú s vrchmi, lesy s lúkami a pasienkami, určite každého z Vás zvlákajú na prechádzku. Pri prechádzke malebnou krajinou načerpáte nielen energiu, ale pri troške šikovnosti a šťastia nájdete aj lesné plody, ako napr.: hriby, lesné jahôdky, černice..., ale aj liečivé bylinky. Okrem oddychu na čerstvom vzduchu v lone prekrásnej prírody Vám ponúkame aj niekoľko typov na turistiku a zoznámenie sa s obcou:

V obci ponúkajú ubytovanie v súkromí a predaj z dvora. Kaštieľ s historickým parkom ponúka príjemnú prechádzku tak ako aj 2 km vzdialené vína pivnice, v ktorých môžete ochutnať vínnu produkciu miestnych vinárov alebo si oddýchnuť v niektorej z chatiek postavených nad pivnicami. V obci sa nachádza viac ako 200 ročný evanjelický kostol, kde je zachovaná kamenná doska s erbmi a novovybudovaný katolícky kostol.

2.1.3 Prírodné podmienky

2.1.3.1 Geologické pomery

Geologický substrát obce je tvorený neovulkanitmi - prevažne pyroklastikami andezitov a andezitmi vitrofyrickými záverečnej fázy, amfibolicko-biotitickými a dacitmi II. fázy a pyroxenickými andezitmi II. fázy.

2.1.3.2 Geomorfologické pomery

Z hľadiska geomorfologického možno územie označiť za vulkanickú blokovú štruktúru Slovenského stredohoria. Doliny potokov sú hlboké v tvare písmena V, bez nivy, alebo so slabo vyvinutou nivou. Takmer celá oblasť má vrchovinový reliéf, ktorý prechádza do pahorkatiny a reliéfu erózných brázd. Územie patrí do subprovincie Vnútorne Západné Karpaty, oblasti Slovenské stredohorie, celku Štiavnické vrchy. Nadmorská výška sa pohybuje okolo 150 metrov nad morom. Výmera katastra je 1083 ha.

2.1.3.3 Pedologické pomery

Takmer celé územie pokrývajú kambizeme nasýtené a nenasýtené, ktoré možno charakterizovať ako pôdy stredne skeletnaté (najmä vo vyšších nadmorských výškach). Majú dobrú, až priemernú zásobu živín a patria medzi vhodné pôdy pre pestovanie lesa, ale sú tiež perspektívne pre poľnohospodárstvo, najmä pre TTP. Sprievodne sa vyskytujú rankre a kambizeme oglejené. Z pôdných druhov prevládajú pôdy hlinité, miestami piesočnato-hlinité.

2.1.3.4. Hydrologické pomery

Hydrografia územia je do značnej miery daná klimatickými pomermi. Závisí hlavne od množstva zrážok, ktoré spadnú na danom území. Hlavnými zásobovateľmi povrchových tokov v tomto regióne sú zrážkové vody a vody z topiacich sa snehov. Zo všetkých zrážok, ktoré spadnú v tejto oblasti, vplyvom klimatických pomerov a čiastočne geologického substrátu, 1/3 odteká. Celkový charakter Štiavnických vrchov podmienil vznik radiálnej riečnej siete. Povrchové toky tejto oblasti patria k dvom povodiam, a to povodiu Hrona a Ipľa.

2.1.3.5 Klimatické pomery

V území prevláda horská klíma chladná, mierne teplá a teplá, podľa nadmorskej výšky územia. Priemerná ročná teplota vzduchu je od 5,5 °C do 8 °C. Priemerné ročné zrážky sú od 900 mm na Sitne do 650 mm v južných častiach katastrálnych území. Priemerná oblačnosť je okolo 62%. Počet jasných dní je približne 48 do roka a počet zamračených dní asi 125. Územie patrí k málo veterným.

2.1.3.6. Rastlinstvo a živočíšstvo

Podľa mapy pôvodnej vegetácie sa na celom území rozprestierali dubovohrabové lesy, spolu s dubom cerovým. Ostrovkovite sa vyskytovali kvetnaté bukové a jedľové lesy na severne exponovaných svahoch. Na údolia potokov sa viazali jaseňovo-brestovo-dubové a jelšové lužné lesy. Súčasný lesný porast zhruba zodpovedajú svojim druhovým zložením pôvodnej vegetácii. Na územiach s miernejším sklonom sa dnes nachádzajú lúky a pasienky, ktoré sčasti postupne sukcesne zarastajú. Výskyt živočíchov je viazaný na jednotlivé rastlinné spoločenstvá. Možno povedať, že na väčšine územia je zastúpené živočíšstvo listnatých lesov.

2.1.3.7. Ochrana prírody

Sledované územie leží v CHKO Štiavnické vrchy a v Ipeľskej pahorkatine. Činnosť človeka je tu značne obmedzovaná. Na druhej strane ale predstavujú tieto časti prírody významné bohatstvo, ktoré je potrebné zachovať pre budúce generácie.

2.1.3.8. Fauna a flóra

Obec Terany leží v severnej časti Ipeľskej pahorkatiny. Ipeľská pahorkatina je krajinný podcelok Podunajskej pahorkatiny. Na západe ju ohraničuje dolina Hrona, na severe až severovýchode Štiavnické vrchy, na východe Krupinská planina a dolina Ipľa, na juhu pohorie Burda. Nadmorské výšky sa pohybujú od 120 do 290 m.

Pahorkatina vznikla v priebehu neogénu sedimentáciou slieňov, pieskov, pieskovcov, štrkov, zlepcov, organogénnych vápencov a ryolitových tufov, v priestore medzi Kalinčiakovom a Malinovcom prekrytých tuftmi a vulkanoklastikami andezitov. Strednomiocénne a vrchnomiocénne, a najmä pliocénne sedimenty boli v pleistocéne pokryté rozlične hrubými plášťami spraší a sprašových hĺn, takže povrch nadobudol podobu tabule, mierne naklonenej na juh. Strednú časť Ipeľskej pahorkatiny postihli zlomy smeru severozápad-juhovýchod. Pôvodne súvislá tabuľa sa v priebehu pleistocénu a holocénu činnosťou vodných tokov a vplyvom iných morfogenetických procesov rozčlenila na početné chrbty a široké doliny. V Ipeľskej pahorkatine sa ako krajinné časti rozlišujú: Bajtavská brána, Zalabský chrbát, Santovská pahorkatina, Brhlovské podhorie, Sebechlebská pahorkatina, Čajkovská zníženina.

Reliéf sa skladá z 3 morfo-grafických stupňov. Najnižší stupeň tvorí riečna niva Ipľa (široká 1-2 km) a nivy jeho väčších prítokov – Štiavnice, Krupinice, Sikenice. Na tieto pásy riečnych rovín nadväzuje nižší pahorkatinný stupeň, ktorý tvoria riečne terasy s pokrovom spraší, v najvyššom pahorkatinnom stupni neogénne sedimenty. Sieť riečnych

dolín dopĺňajú početné bezodtokové úvaliny (dellen), vyvinuté defláciou, soliflukciou a eróziou občasných zrážkových vôd. Povrch je hlavne na severe postihnutý výmoľovou eróziou.

Nerastné suroviny tvoria len stavebné materiály ako tufy, tehliarske íly a štrkopiesky.

Ipeľská pahorkatina patrí do teplej klimatickej oblasti s chladnou zimou. Priemerné januárové teploty sa pohybujú od -3 do -4, júlové 18,5-19,5 stupňov Celzia. Priemerný ročný úhrn zrážok je od 600 do 700 mm.

Ipeľská pahorkatina tvorí rozvodie medzi dolným tokom Hrona a Ipľa. Všetky väčšie potoky pritekajú z Krupinskej planiny. Prevažne nepriepustné ílovité a slienité podložie má málo podzemnej vody, viac sa jej vyskytuje v kvartérnych sedimentoch pozdĺž vodných tokov. Na zlomové poruchy sa viažu minerálne pramene v Santovke a v Dudinciach.

Od najnižšej časti smerom k horskej obrube sa striedajú černoze, hnedozeme, ilimerizované pôdy a pseudogleje. Pôvodný prírodný ráz lesostepnej krajiny so súvislou pokrývkou teplomilných dúbav na vyššej pahorkatine a lužných lesov na holocénnych nivách človek silno porušil – lesné porasty odstránil a územie premenil na kultúrnu step. Orné polia zaberajú 50-60% plochy, lúky a pasienky 9-11%, vinohrady 1,5%, neúrodné a zastavané plochy 7%. V poľnohospodárstve prevláda pšenično-jačmenný typ so zastúpením krmovín, na nižšej pahorkatine a riečnych nivách pestovanie cukrovej repy.

Pre vegetáciu sú charakteristické teplomilné druhy sprašových lesostepí. V nesúvislých zväčša výmladkových lesoch (často len remízky) sú základnými drevinami dub plstnatý (*Quercus pubescens*), cer (*Quercus cerris*), dub jadranský (*Quercus virgiliana*), druhy z okruhu duba zimného a duba letného, javor tatársky (*Acer tataricum*), vtáci zob (*Ligustrum vulgare*) a viaceré teplomilné bylinné druhy. K významnejším druhom na spraši patria: zvonček veľkoklasý (*Campanula macrostachya*), kavyľ chlpatý (*Stipa dasyphylla*) a južnejšie náš stepný bežec – katran tatársky (*Crambe tataria*). Bohatá teplomilná flóra je aj na vrchu Vápnik, kde v lesostepoch rastie aj hlaváčik jarný (*Adonis vernalis*), večernica smutná (*Hesperis tristis*), hlaváč sivastý (*Scabiosa canescens*). V hlbokoj doline Sikenice pri obci Hruša je na južných svahoch hojná lucerna najmenšia (*Medicago minima*), suchokvet smradľavý (*Xeranthemum foetidum*), zriedkavejšie hadinec taliansky (*Echium italicum*), cesnak guľatohlavý (*Allium sphaerocephalum*) a ďalšie xerothermné druhy. Niektoré prenikajú severnejšie. V lužných lesoch pri toku Sikenice sa hojne vyskytuje jaseň úzkolistý (*Fraxinus angustifolia*), na lúkach vzácné plamienok celolistý (*Clematis integrifolia*). Hodne sa vysádzali agáty biele (*Robinia pseudoacacia*) a orech čierny (*Juglans nigra*).

Ipeľská pahorkatina predstavuje prevažne poľnohospodársky typ krajiny s priemerným subtypom v zázemí Levíc. Výskyt liečivých minerálnych prameňov dáva perspektívny možnosť rozvoja krátkodobej rekreácie a kúpeľnej liečby.

2.1.3.9 Poľnohospodárstvo, lesné a vodné hospodárstvo

Kvalita poľnohospodárskej pôdy v území je priemerná. Celkovo väčšiu časť územia tvorí kategória pôd vhodných pre trvalé trávnaté porasty (TTP). Na území sa nachádza dostatok poľnohospodársky využiteľnej pôdy. Preto tu môže nájsť svoje uplatnenie tak intenzívne poľnohospodárstvo, ako aj agroturistika na báze malých fariem. V katastri obce sa eviduje orná pôda, chmeľnica, záhrada, ovocný sad, trvalý trávny porast, lesný pozemok, vodná plocha, zastavaná plocha a nádvorie, a ostatná plocha.

Tabuľka č. 2.1.3.9 A

Výmera v ha						
Názov obce	Poľnohos. pôda	Lesné pozemky	Vodné plochy	Zastavaná plocha	Iná plocha	Výmera celkom
Terany	899	95	13	31	45	1083

2.2 Hospodárske využitie územia

Priemyselná výroba v okrese Krupina je sústredená do jedného centra do Krupiny. Vo väčších obciach sídlia menšie firmy. Najväčšími zamestnávateľmi občanov z obce Terany sú nasledovné firmy a organizácie:

- Obecný úrad Terany
- Domov sociálnych služieb
- Autoservis
- Materská škola
- Miestna predajňa potravín (zmiešaný tovar)
- Pohostinstvo

2.3 Životné prostredie

2.3.1 Ovzdušie

Imisný zásah z lokálnych, miestnych a najmä diaľkových zdrojov znečistenia zapríčiňujú zhoršený zdravotný stav lesov Štiavnických vrchov. Znečistenie ovzdušia z lokálnych kúrenísk v obci je nepriaznivejšie počas zimy. Porovnaním so situáciou v banskobystrickom kraji je ovzdušie v okrese Krupina najmenej zasiahnuté imisiami a v obci je hodnotené ako **priaznivé**.

Tab. 2.4.1 A Množstvo emisií zo stacionárnych zdrojov v územnom členení za okresy za rok 2010

Okres	Emisie (t/rok)	Merné územné emisie (t/rok . km ²)
-------	----------------	--

	tuhé látky	SO ₂	No _x	CO	tuhé látky	SO ₂	No _x	CO
Banská Bystrica	169	79	906	268	0,209	0,098	1,12	0,332
Banská Štiavnica	47	39	28	119	0,171	0,140	0,102	0,426
Krupina	62	53	34	178	0,106	0,091	0,059	0,305
Banskobystrický kraj	3527	9088	5848	19988	0,373	0,894	0,619	2,114

2.3.2 Ochrana vôd

Znečistenie vodných tokov je v minimálnej miere zapríčinené vypúšťaním domových odpadových vôd, domácnosti kde nie je prípojka na splaškovú tlakovú kanalizáciu. DD A DSS má vybudovanú svoju vlastnú ČOV.

Kanalizácia je v obci vybudovaná a splaškové vody sú odvádzané do ČOV v Dudinciach. V obci je vybudovaný celoobecný vodovod.

2.3.3 Odpady

V obci je zavedený separovaný zber separujú sa plasty, papier, sklo, textil a elektronický odpad. Všetky domácnosti majú svoje nádoby na odpad, ktoré sú 2 x v mesiaci vyvázané spoločnosťou Združenie Hont. v Dudinciach. Veľkoobjemové kontajnery sú vyvázané podľa potreby spoločnosťou MsP Dudince.

2.4 Demografia

K 31.12.2014 žilo na území obce celkom 639 obyvateľov. V rámci celkového počtu obyvateľov, predstavujú ženy 52,9 % a muži 47,1 %.

Rozdelenie obyvateľstva podľa pohlavia	
Muži	301
Ženy	338
SPOLU	639

Rozdelenie obyvateľstva podľa pohlavia

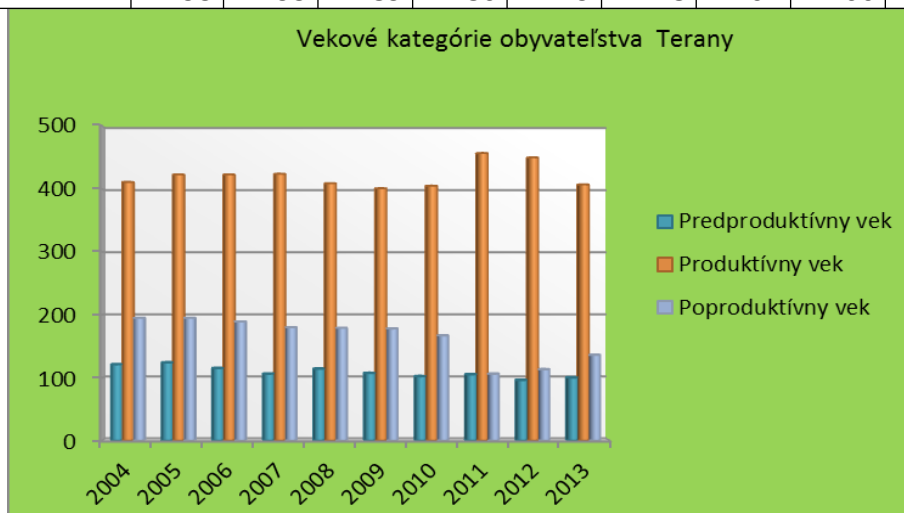

Z celkového počtu obyvateľov žijúcich v obci bolo v roku 2013 v predproduktívnom veku 100 obyvateľov, čo predstavovalo 15,6 %, 407 obyvateľov bolo v produktívnom veku, čo predstavovalo 63,3 % a 136 obyvateľov v poproduktívnom veku, čo predstavovalo 21,1 %.

Zdroj: Štatistický úrad SR

2.4.1 Vekové kategórie v obci

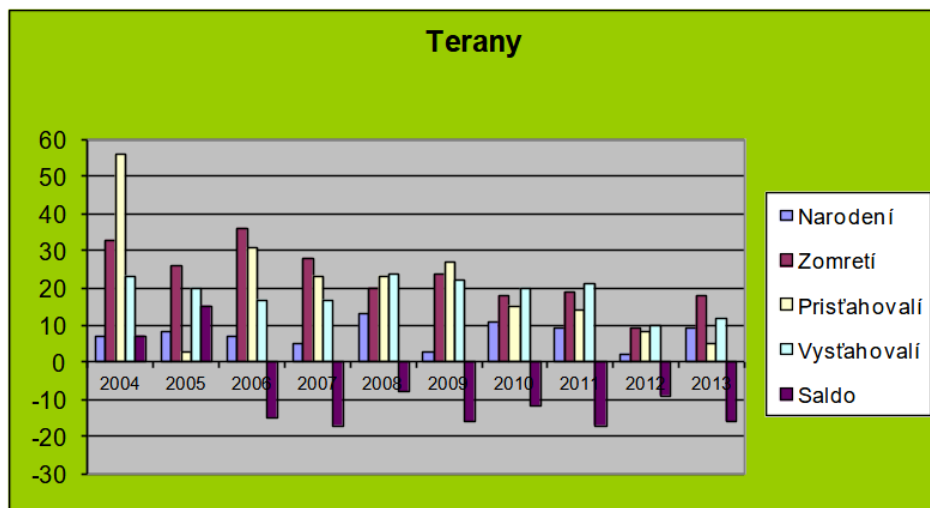
Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Obyvateľstvo spolu	727	742	727	710	702	686	674	668	659	643
Predproduktívny vek	121	124	115	106	114	107	102	105	96	100
Produktívny vek	muži	225	232	231	225	216	215	224	236	232
	ženy	186	191	192	199	193	186	181	221	218
	spolu	411	423	423	424	409	401	405	457	450
Poproduktívny vek	195	195	189	180	179	178	167	106	113	136

Zdroj: Štatistický úrad SR

2.4.2 Prírodný prírastok/úbytok, migrácia – demografické saldo

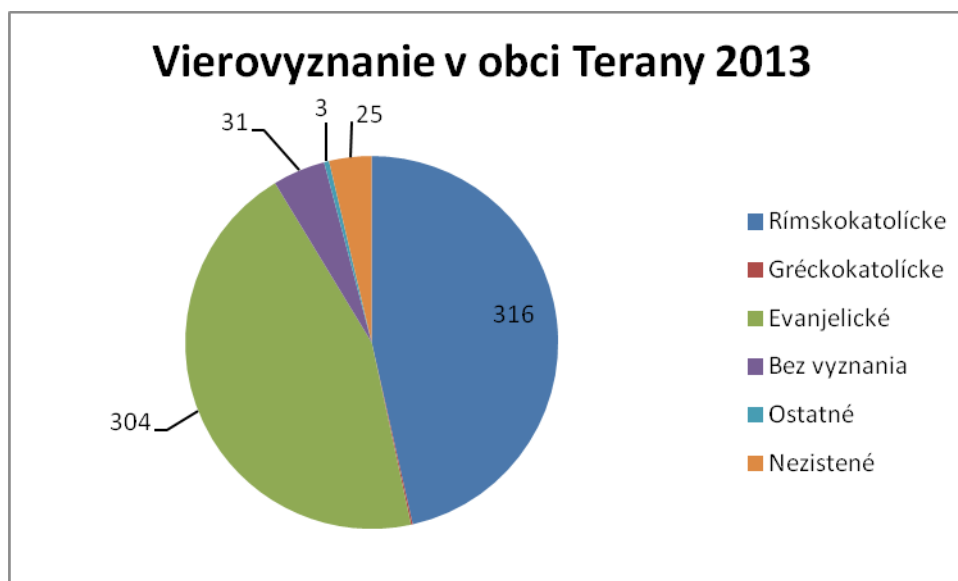
Terany	Narodení	Zomretí	Priťahovalí	Vystáhovalí	Saldo
2004	7	33	56	23	7
2005	8	26	53	20	15
2006	7	36	31	17	-15
2007	5	28	23	17	-17
2008	13	20	23	24	-8
2009	3	24	27	22	-16
2010	11	18	15	20	-12
2011	9	19	14	21	-17
2012	2	9	8	10	-9
2013	9	18	5	12	-16

Zdroj: ŠÚ SR, Stav a pohyb obyvateľstva BBSK roky 2004-2013

2.5.3 Vierovyznanie v obci

Vierovyznanie	Rímsko katolícke	Grécko katolícke	Evanjelické	Bez vyznania	Ostatné	Nezistené
Počet obyvateľov	316	1	304	31	3	25

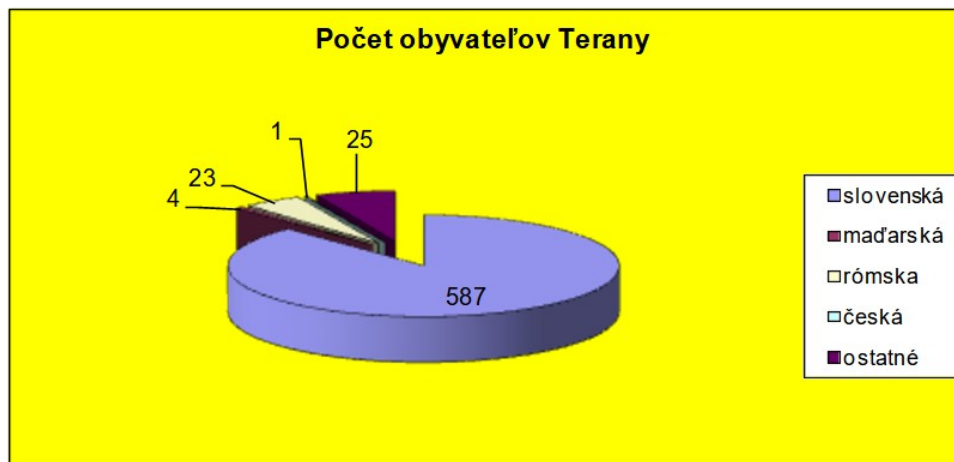
Obyvatelia v obci sú rímskokatolíckeho vyznania, a to 48,7 % a evanjelického vierovyznania 46,9 %.

Zdroj: Štatistický úrad SR

2.4.4 Národnostné zloženie v obci

Národnosť	slovenská	maďarská	rómska	česká	ostatné
-----------	-----------	----------	--------	-------	---------

Počet obyvateľov	587	4	23	1	25
-------------------------	-----	---	----	---	----

Zdroj: Štatistický úrad SR

V obci je najviac zastúpená slovenská národnosť, a to až vo výške 91,7 %.

2.4.5 Úroveň dosiahnutého vzdelania v obci

Obec	Trvale Bývajúce obyvateľ.	Najvyššie dosiahnuté vzdelanie						
		Základné	Bez maturity	S maturitou	Bakalárske	Vysokoškolské	Bez vzdelania	Nezistené
Terany	628	183	112	150	19	45	106	13

2.4.6 Miera nezamestnanosti

Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Miera nezamestnanosti	24,40%	24,02%	30,48%	22,54%	21,27%

2.4.7 Kultúrno-spoločenský život v obci

V obci Terany majú tradície rôzne podujatia, ktoré sa viažu na určité obdobie v roku. Prehľad týchto pravidelných podujatí poskytuje nasledujúca tabuľka.

(Zdroj: Obecné štatistiky)

Tabuľka kultúrno-spoločenských podujatí v obci

Mesiac	Podujatie	Organizátor
január	Evanjelický ples	Ev.cirkevný zbor Terany
jún	MDD – začiatok prázdnin, športový deň dvoch generácií	Obec, klub dôchodcov, obecná TJ
júl	Futbalový turnaj o pohár starostky obce	Obec, obecná TJ
december	Životné jubileá dôchodcov	Obec

Zdroj: Obec

Keďže v obci nie je kino, ani divadlo, obec sa snaží každoročne organizovať kultúrne podujatia, na ktorých sa občania stretnú, zabavia, porozprávajú... Pravidelne sa usporadúvajú posedenia s programom a občerstvením pri príležitosti Dňa matiek, stretnutie s jubilantmi z obce, pri príležitosti Mesiaca úcty k starším, pre deti stretnutie s Mikulášom.

Obec má dlhoročnú spoluprácu s družobnou obcou Terény v Maďarsku. Pravidelne sa stretávajú na Slovensku alebo v Maďarsku, organizujú spoločné kultúrne a športové podujatia. Do organizácie podujatí sa aktívne zapájajú členovia Dobrovoľného hasičského zboru, Jednoty dôchodcov, športového klubu a miestni podnikatelia.

Naším najvyšším cieľom je, aby sa v našej dedine všetci ľudia cítili dobre a aby sa k nám radi vracali.

2.5 Bytová otázka

V tabuľke je popísaná súčasná štruktúra bytových a rodinných domov v obci. V obci Terany majú najväčšie zastúpenie rodinné domy vo vlastníctve fyzických osôb.

Domový a bytový fond			
Druh	RD	BD	SPOLU
Domov spolu	201	3	204
TOB	162	2	164
Vlastníctvo bytové družstvo	0	0	0
Vlastníctvo obec	1	0	1
Vlastníctvo FO	190	2	192
Vlastníctvo PO	8	1	9
Vlastníctvo ostatné	2	0	2
Neobývané	39	1	40

Zdroj: Obecné štatistiky

2.6 Ekonomia

Obec Terany disponuje majetkom uvedeným v nasledujúcej tabuľke.

Majetok obce

Druh	Nadobúdacia hodnota	Posledná účtovná hodnota
Rod. dom č.53	3983,27 €	2691,27€
Kultúrny dom	45960,00 €	0 €
MŠ	50167,30 €	20625,01 €
Komunitné centrum	3319,40 €	0 €
Športový areál	79617,48 €	72438,58 €
dom smútku	12506,94 €	0 €
požiarna zbrojnica	3510,25 €	0 €

Zdroj: Obecné štatistiky

Vo verejnej správe v rámci obce Terany pracuje 9 zamestnancov, z čoho je 8 žien. Prehľad štruktúry týchto zamestnancov je v nasledujúcej tabuľke.

Počet zamestnancov vo verejnej správe		
Druh	muži	ženy
obecný úrad	1	4
ZŠ a MŠ		4
Senior park		
iné		
SPOLU	1	8

Zdroj: Obecné štatistiky

Na území obce sa nachádzajú podnikateľské subjekty, a mimovládne organizácie. Ich stav je uvedený v nasledovných tabuľkách č. [A20 Evidencia podnikateľských subjektov](#) a č. [A21 Evidencia mimovládnych organizácií](#). V uvedených formulároch sú podrobné informácie o týchto subjektoch. (Zdroj: Obecné štatistiky)

Tabuľka č. A 20

Evidencia podnikateľských subjektov v obci				
P.č	Názov Subjektu	Adresa/ kontakt	Oblasť podnikania	Počet zamestnancov
1.	Predajňa Večierka	Terany 29	obchod	1
2.	predajňa COOP	Terany 208	obchod	3
3.	BAR MAVIS	Terany 208	pohostinstvo	1
4.	Píla Hont	Terany 218	spracovanie dreva	5
5.	HOME Produkt, Ivan Talaj	Terany 69	predaj včelárskych výrobkov a medu	
6.	Gombalová	Terany 220	účtovníctvo	
7.	Vladimír Sliacky	Terany 225	stavebné a tesárske práce	2
8.	Mária Gašková	Terany 82	ubytovanie na súkromí	
9.		Dudince, Viničná č. 404	poľnohospodárstvo a	10

	ca		škôlka	1.st.	škola 2.st.	Dom	ca		smútku
Terany	0	0	1	0	0	1	1	2	1

Základná infraštruktúra

INFRAŠTRUKTÚRA	Terany
cesty 1. kat	ano
cesty 2 kat.	ano
Ostatné	áno
Železničná sieť v km	Ano/
Plyn v m	Ano/
Kanalizácia v m	Ano/
ČOV	0
Vodovod v km	Ano/
Vodný zdroj	Áno
Zber TKO	Áno
Klasický	Áno
Separovaný	Áno
Domové ČOV	1
Spôsob vykurovania	Pevné palivo, elektrina, plyn
Vedenie el. energie	Áno
Vzdušné	Áno
Káblové	Áno
Želez. stanica	áno
Vlakové spoje	Nie
Želez. zastávka	ano
Autobus. stanica	Nie
Autob. spojenie	Áno
Z toho expresné	ano
Telefónny rozvod	Áno
Rozhlas	Áno
Káblová TV	Nie
Internetové pripojenie	Áno

Komunikácia s okolím je zabezpečená prostredníctvom pošty, súkromných telefónnych staníc a mobilných operátorov.

Obec využíva internetovú stránku: www.obecterany.sk

Zásobovanie potravinami zabezpečujú:

- Predajňa potravín a zmiešaného tovaru - jednota

- Predaj z dvora – Ivan Talaj
- Pohostinstvo – Bar MAVIS
- Večierka pod smrekom – Ing. Didiášová

2.8 Analýza externého prostredia

Vonkajšie prostredie je určované Európskou úniou a legislatívou Slovenskej republiky. V danej oblasti je smerodajný najmä Národný plán reforiem Slovenskej republiky platný pre roky 2014 a 2015. Jedná sa o opatrenia, ktoré sa vláda zaviazala plniť v nasledujúcom období:

Konsolidačné opatrenia 2015-2017:

- Zachovanie výnosu a zvýšenie úspešnosti DPH
- Registračné pokladnice pre lekárov a iné profesie
- Zrážková daň na finančných a nefinančných benefity od farmaceutických spol. pre lekárov
- Ročné zúčtovanie Sociálnej poisťovne
- Úspory na mzdách (ESO)
- Úspory na medzispotrebe (ESO)

Efektívnosť verejných výdavkov:

- Transformácia a zlučovanie podriadených organizácií kapitol štátneho rozpočtu v rámci ESO
- Zlepšenie finančného riadenia a hospodárenia poskytovateľov zdravotnej starostlivosti
- Vyrovnané hospodárenie fakultných a univerzitných nemocníc
- Implementácia prvej fázy e-health eSO1
- Výdavkové priority - zvýšenie miezd učiteľom, zamestnancom úradov práce, kapacít materských škôl
- Výstavba diaľnic

Boj proti daňovým podvodom a analytické kapacity:

- Tretia etapa akčného plánu formou opatrení na zlepšenie výberu daní: najmä centralizácia informácií z mýtného systému, registra motorových vozidiel a obyvateľstva, prístup k informáciám o účtoch prešetrovaných osôb a firiem. Zavedenie insolvenčného registra, registra diskvalifikovaných osôb a ratingu daňových subjektov. Okrem toho sa zriadi špecializované senáty na krajských súdoch so zameraním na daňovú oblasť.
- Posilnenie analytických kapacít a vybudovanie analytickej jednotky na Finančnej správe SR
- Zverejňovanie platenia DPPO

Služby zamestnanosti, dlhodobá nezamestnanosť:

- Prioritizovanie poradenských a individualizovaných verejných služieb zamestnanosti vrátane zvýšenia ich administratívnych kapacít s cieľom zlepšenia prístupu k zamestnaniu pre dlhodobo nezamestnané osoby, pracovníkov s nízkou kvalifikáciou, starších ľudí a žien
- Poskytovanie kariérneho poradenstva pre dospelých na zlepšenie uplatniteľnosti na trhu práce
- Centralizácia databázy uchádzačov o zamestnanie a poberateľov sociálnych dávok, kompletizácia a prepojenie s relevantnými inštitúciami
- Analýza čistej účinnosti a efektívnosti výdavkov jednotlivých opatrení aktívnej politiky trhu práce
- Posilnenie finančných motivácií zamestnať sa - súbeh dávky v hmotnej núdzi a mzdy.

Predškolské zariadenia:

- Budovanie nových zariadení služieb starostlivosti o dieťa
- Rozšírenie kapacít materských škôl, rozšírenie existujúcich foriem výchovy a vzdelávania o prípravné triedy materskej školy a zvýšenie časovej dotácie pre predškolské vzdelávanie.

Nezamestnanosť mladých:

- Prijatie systému záruk pre mladých ľudí do 29 rokov.
- Identifikácia sektorovej potreby zručností na trhu práce a dopytu po kvalifikovanej pracovnej sile prostredníctvom Národnej sústavy povolání (NSP)

Odborné vzdelávanie a postavenie učiteľov:

- Zvyšovanie miezd učiteľov.
- Lepšie zapojenie zamestnávateľov a zamestnávateľských zväzov do systému odborného vzdelávania a prípravy, podpora odbornej praxe žiakov vykonávanej priamo v podnikoch a zmeny v normatívnom financovaní odborného regionálneho školstva s cieľom posilniť kvalitu odborného vzdelávania.

Marginalizované rómske komunity:

- Zvyšovanie počtu asistentov učiteľov
- Vydávanie učebníc a učebných textov v slovenskom a v rómskom jazyku

Výskum a vývoj:

- Opatrenia z Akčného plánu stratégie RIS3
- Transparentnosť regulácie sieťových odvetví:
- Hodnotenie potreby ďalšej regulácie
- Zverejňovanie analýzy ku všetkým zásadnejším zmenám politik regulačného obdobia

- Vybudovanie dátového centra na webovom sídle URSO

Prepájanie sústav a sietí:

- Prepojenie plynárenských sietí s Poľskom a Maďarskom
- Prepojenie elektrizačných sústav s Maďarskom

Energetická efektívnosť v podnikoch:

- Podpora energetických auditov pre malé a stredné firmy
- Implementácia smernice o energetickej efektívnosti

Verejná služba:

- Reforma štátnej služby
- Model prevádzky Integrovaných obslužných miest
- Grantový program pre posilnenie analytických kapacít vo VS
- ESO - Efektívna, spoľahlivá a otvorená štátna správa

Justícia:

- Skrátenie dĺžky súdneho konania
- Elektronický súdny spis
- Zavedenie elektronickej Zbierky zákonov SR

2.9 Zhodnotenie súčasného stavu územia

SWOT ANALÝZA OBCE TERANY

<i>Oblasť:</i>	<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>	<i>Príležitosti</i>	<i>Ohrozenia</i>
Príroda a krajina	Lokalizácia v horskom a podhorskom prostredí Malebné a atraktívne vidiecke prostredie Čisté životné prostredie V území sa nachádzajú lokality NATURA 2000 Jedinečnosť a unikátnosť kultúrneho dedičstva zapísaného na listine UNESCO Prírodná rezervácia prvkov ľudovej architektúry Dostatok poľnohospodársky využiteľnej pôdy Lesy na riešenom území pokrývajú viac ako polovicu rozlohy územia	Veľa lúk a pasienkov postupne zarastá Vypúšťanie odpadových vôd do vodných recipientov Existencia čiernych skládok Zarastené chotáre Nedostatočne využité obnoviteľné zdroje energie Nevhodne zregulované vodné toky, zmena vodného režimu Opustené a zarastené ovocné sady a vinice Erózia a splavovanie humusu z rozoraných polí	Využitie prírodných zdrojov a osobitostí krajiny Revitalizácia krajiny a zachovanie krajinného rázu Zlepšenie manažmentu vodných zdrojov s cieľom udržania vody v krajine Využiť modernejšie technológie na pevné palivá (ochrana ovzdušia) Spracovanie biomasy na vykurovanie Obnova pôvodného genofondu ovocných stromov a úžitkových rastlín	Rozširovanie plôch na ktorých sa neohospodári, absencia starostlivosti o chotár Strata pôvodnej biologickej a krajinnej diverzity, rozširovanie invázných druhov Strata vzťahu k pôde a zručností s tým spojených Neprehľadná legislatíva (národná, miestna) vo vzťahu k životnému prostrediu, ochranným pásmam a pod.

Oblasť:	Silné stránky	Slabé stránky	Príležitosti	Ohrozenia
Technická a environmentál na infraštruktúra	V regióne pomerne dobre dobudovaná infraštruktúra Funguje zber a separovanie TKO Územie disponuje rozhlasom a je pokryté mobilnými operátormi Vo všetkých obciach funguje internetové pripojenie V obciach sú vybudované nové tržnice, autobusové zastávky, miestne komunikácie, verejné priestranstvá a parky, ktoré boli vybudované v rámci implementácie ISRÚ	Nedostatočná dopravná obslužnosť územia Nedostatok pitnej vody na juhu územia U väčšiny obcí neexistuje kanalizácia a ČOV Nedostatok finančných prostriedkov na opravu a údržbu miestnych komunikácií Nefungujúca železničná doprava sieť Nedostatok autobusových spojov v malých obciach	Vytvoriť vlastných lokálnych dopravcov Vybudovať kanalizácie a čističky odpadových vôd Dobudovať vodovody Modernizovať verejné osvetlenie a obecné rozhlas Regulovať potoky Vybudovanie nádrží na zachytávanie dažďovej vody Budovanie protipovodňových stavieb Vybudovanie zberných dvorov a kompostovísk Rekonštrukcia ciest a miestnych komunikácií Rekonštrukcia a modernizácia obecných a cirkevných budov Modernizácia a rekonštrukcia materských a základných škôl Podporiť v podhorských oblastiach využitie miestnych energetických zdrojov (biomasa, geotermálna a solárna energia, malé vodné elektrárne a pod.)	Zhoršujúci sa stav cestnej siete Rastúca cena energii na vykurovanie
Oblasť:	Silné stránky	Slabé stránky	Príležitosti	Ohrozenia
Ekonomika a hospodárstvo	Fungujúce OZ Zlatá cesta – verejno – súkromné partnerstvo Implementácia Integrovannej stratégie rozvoja územia OZ Zlatá cesta Získané finančné prostriedky z Európskych a národných zdrojov na realizáciu projektov Schopnosť združení realizovať projekty Rozvinutý drevospracujúci priemysel Služby – veľký počet	Nízka podnikateľská aktivita občanov Celkový úpadok poľnohospodárstva a útlm poľnohospodárskej výroby Chýba finalizácia výrobkov v drevovýrobe Nedostatočne rozvinuté podnikateľské prostredie Odchod kvalifikovanej pracovnej sily z regiónu Nedostatok	Možnosť rozvoja chovu oviec záhumienkovým a záhradkársnym spôsobom Rozvoj súkromne hospodáriaceho roľníctva (SHR) pre agroturizmus Podporovať zakladanie rodinných fariem Vybudovať rybné hospodárstvo Obnoviť sady, zriadiť pálenice, muštárne, sušiarne Zavedenie	Útlm poľnohospodárskej veľkovýroby Poľnohospodárstvo stále zamestnáva veľa ľudí Neschopnosť konkurovať zahraničiu v rastlinnej výrobe Drevná hmota sa na spracovanie vyváža mimo územia Slabá podpora malých a stredných podnikateľov, vrátane začínajúcich Nedostatok

	<p>živnostníkov /drobných podnikateľov Vybudovaný regionálny produkt HONT 32 certifikovaných výrobkov a 1 ubytovacie a stravovacie zariadenie</p>	<p>pracovných príležitostí Chýbajúce komplexné poradenské služby pre podnikateľov Chýba agentúra na sprostredkovanie prác Malé možnosti zamestnať sa (štruktúrna nezamestnanosť) Chýbajúca kontinuita tradičného stavebného remesla Nedostatok remeselníkov (zámočníctvo, strojárstvo) – „remeslo nemá zlaté dno“ (nevraživosť a nechť voči remeslu) Nízka kúpyschopnosť obyvateľstva Nedostatok finančných prostriedkov Majetok malých obcí nemá vysokú hodnotu Nevhodná legislatíva pre vidiecke regióny Odliv mladých ľudí za prácou do zahraničia</p>	<p>ekologického poľnohospodárstva a výroba bio produktov v potravinárstve Podpora tradičných zručností a remesiel Podpora a rozvoj remesiel založených na potrebe renovovať budovy (šindle, kamenárstvo,...) Vrátiť remeslu náležité postavenie Zaviesť „tovarišstvo“, lepšie koordinovať „tripartitu“ školy, zamestnávateľa, ÚPSVaR Vytvoriť zaujímavú ponuku služieb vo vidieckom turizme Vytvoriť nové pracovné príležitosti Zriadiť odbytové družstvo pre rozvoj drobného podnikania Podporovať predaj z dvora Podporovať pestovanie liečivých rastlín Podporovať zapojenie miestneho obyvateľstva, regionálnych produktov a gastronómie do ponuky vidieka pre návštevníkov Zabezpečiť rast zamestnanosti realizáciou programov podpory malého a stredného podnikania Spolupracovať s drobnými podnikateľmi Vytvoriť podmienky pre ciele rekvalifikácie Efektívne financovanie spoločných aktivít</p>	<p>pripravených ľudí na podnikanie Drobní podnikatelia majú nedostatočný prístup k informáciám o možnostiach využitia ŠF Absencia podpory z domácich zdrojov (nedostatočná) Nevysporiadané vlastnícke vzťahy</p>
Oblasť:	Silné stránky	Slabé stránky	Príležitosti	Ohrozenia

<p>Cestovný ruch a turizmus</p>	<p>Koncentrovanosť rôznoodej unikátnej a jedinečnej celoročnej ponuky pre cestovný ruch Geografické podmienky Turisticky atraktívny, široký potenciál cestovného ruchu Zachované vínné pivne Množstvo značených chodníkov vhodných pre pešiu turistiku Atraktívne prírodné prostredie, jazerá vyhľadávané pre vodné rekreačné športy Vybudované náučné chodníky a cyklotrasy Vybudované zariadenia cestovného ruchu Fungujúce oblastné organizácie cestovného ruchu Rozvinuté kúpeľníctvo so službami Atraktívny produkt cestovného ruchu Geopark Banská Štiavnica</p>	<p>Nedostatočne rozvinutý vidiecky turizmus Slabá medializácia a propagácia územia Nedostatočná spolupráca v oblasti turizmu Nedostatok doplnkových služieb v rámci turizmu Nedostatočná organizácia ponuky služieb a atraktivít pre turistov Nevybudované služby pri jazerách (neupravené priestory, chýbajúce verejné WC, chýbajúce občerstvenie, ...) Chýba dobrý priestorový informačný systém, snahy o jeho vytvorenie sú nekoordinované</p>	<p>Rozvoj vidieckeho turizmu, agroturizmu a cestovného ruchu Vybudovať vínné cesty Vytvoriť oddychové miesta na trase cyklotrás a náučných chodníkov Vybudovať internetové chodníky a cyklotrasy Modernizovať existujúce vodné plochy, vybudovať parkoviská, bufety, kempingy Modernizovať ubytovacie a stravovacie zariadenia Podporovať ubytovanie na súkromí Zmodernizovať športové areály Tvorba atraktívnych produktov vidieckeho turizmu a cestovného ruchu Využitie kultúrnych a historických zdrojov v rôznych formách turizmu Využitie termálnych kúpeľov Záujem o znalostnú a seminárnu turistiku, programy pre firemné a školiace skupiny Záujem o dodatočné krátkodobé dovolenky Záujem podnikateľov investovať do rozvoja CR - najmä do vybudovania kvalitných a moderných veľkokapacitných hotelov Podpora kúpeľníctva, zdravotníctva a alternatívnej medicíny Podporiť rozvoj cestovného ruchu s využitím kultúrneho dedičstva</p>	<p>Riziko straty stálej klientely v turizme Nedostupnosť úverov pre drobných živnostníkov Rozvíjajú sa len pohostinské služby Veľká konkurencia a málo peňazí v štruktúrálnej fondoch Neexistencia systémov údržby turistických chodníkov Slabá propagácia Slovenska v zahraničí ako destinácie cestovného ruchu Zlacňovanie zahraničných dovolení Klesajúci počet návštevníkov (zahraničných) Upadajúci stav a úroveň infraštruktúry/zariadení CR Dostupnosť regiónu</p>
--	--	---	---	---

			<p>Vybudovať rozhľadne a vyhliadkové veže</p> <p>Podporovať agroturizmus a ekoagroturizmus</p> <p>Budovať skanzeny ľudovej architektúry</p> <p>Vypracovať projekty na podporu podnikania v cestovnom ruchu</p> <p>Realizácia komplexného informačného systému pri kultúrnych pamiatkach</p> <p>Dosiahnuť predĺženie pobytu návštevníkov</p>	
Oblasť:	Silné stránky	Slabé stránky	Príležitosti	Ohrozenia
Školstvo a občianska vybavenosť	<p>Dobre fungujúce školstvo, školské a predškolské zariadenia</p> <p>Prítomnosť významných inštitúcií s celoslovenskou pôsobnosťou</p>	<p>Zlá koncepcia školstva v území (rozloženie)</p> <p>Nízka vzdelanostná úroveň (základné a učňovské vzdelanie)</p> <p>Neexistuje vzdelávanie dospelých</p> <p>Nie je záujem o rekvalifikáciu (prevažuje ponuka nad dopytom resp. nie je dostatočná komunikácia s potenciálnymi záujemcami)</p> <p>Upadá zdravotníctvo a zhoršuje sa dostupnosť k zdravotnej starostlivosti</p> <p>Slabá ponuka služieb – zberňa bielizne, kaderníctvo,...</p> <p>Absencia sociálnych zariadení</p>	<p>Racionalizácia počtu škôl, prípadne rozšírenie študijných a učebných odborov</p> <p>Zavedenie celoživotného vzdelávania a dištančného vzdelávania cez Internet</p> <p>Vzdelávanie ľudí v oblasti cestovného ruchu</p> <p>Podpora rozvoja amatérskej umeleckej činnosti</p> <p>Využitie priestorov škôl a školských zariadení pre rozvoj kultúry</p> <p>Podporovať voľnočasové aktivity</p> <p>Budovanie atrakcií, animačné programy</p>	<p>Chátranie verejných priestranstiev a budov</p>
Oblasť:	Silné stránky	Slabé stránky	Príležitosti	Ohrozenia
Kultúra a história	<p>Bohaté kultúrne a historické dedičstvo</p> <p>Početné historické a kultúrne pamiatky a fungujúce kultúrne inštitúcie</p> <p>Banská Štiavnica na zozname UNESCO</p> <p>Mestská pamiatková rezervácia</p> <p>Slovenské banské múzeum ponúkajúce množstvo expozícií a</p>	<p>Nedostatočná propagácia kultúrnych aktivít smerom k návštevníkom územia</p> <p>Nevyužitý kultúrny potenciál v okolí Dudiniec</p> <p>Nevyužitý potenciál lokality Starej Hory v Sebechleboch</p> <p>Slabá interpretácia kultúrneho dedičstva</p>	<p>Organizovanie ľudových festivalov</p> <p>Obnoviť objekty ľudovej architektúry</p> <p>Obnoviť remeselné dielne s ukázkami historických remesiel a nástrojov</p> <p>Zameranie sa na autentické prvky územia</p> <p>Zlepšenie legislatívy vo vzťahu</p>	<p>Zanikanie ľudových tradícií a zvykov</p> <p>Strata charakteristického vzhľadu krajiny a sídla</p> <p>Zničenie a nevhodné prestavby objektov ľudovej architektúry</p> <p>Absencia všeobecne prijatých rozvojových</p>

	<p>jedinečnú možnosť fárať do bane Kaštieľ a múzeum vo Sv. Antone</p> <p>Prírodná rezervácia prvkov ľudovej architektúry na Starej Hore</p> <p>Zachovalá ľudová architektúra a historická zástavba obcí</p> <p>Dostatok kultúrnych domov</p> <p>Kostoly v každej obci</p> <p>Bohaté tradície</p> <p>Vybudované Ekomúzea</p> <p>Vytvorená sieť múzeí</p> <p>Organizovanie podujatí celo Slovenského významu</p> <p>Existujúce folklórne a divadelné súbory</p>	<p>Nevyhovujúci súčasný fyzický stav kultúrneho dedičstva</p>	<p>k ochrane prírody a pamiatok, miestnych pamätihodností a významných krajinných prvkov</p> <p>Podporovať folklórne súbory</p> <p>Spoločná propagácia kultúry</p> <p>Obnova a viacúčelové využívanie obecných budov</p> <p>Vybudovať amfiteátre</p> <p>Vytváranie podmienok pre prezentáciu kultúry a umenia v zahraničí a rozvíjanie medzinárodnej spolupráce</p> <p>Rozvoj manažérskych zručností zamestnancov kultúrnych inštitúcií v oblasti tvorby, uchovávaní a šírenia kultúrnych hodnôt</p>	<p>dokumentov vo vzťahu ku kultúre a pamiatkam</p> <p>Málo aktívna komunálna politika vo vzťahu ku kultúre</p>
Oblasť:	Silné stránky	Slabé stránky	Príležitosti	Ohrozenia
Ľudské zdroje a spoločnosť	<p>Schopnosť územia získať finančné prostriedky a úspešne implementovať projekty</p> <p>Aktívni občania</p> <p>Aktívne spoločenské organizácie v obciach</p> <p>Silná základňa divadelných a iných kultúrnych a športových aktivistov</p> <p>Veľmi aktívny folklór a udržiavanie ľudových tradícií</p> <p>Spoločenské organizácie dobre spolupracujú s ZŠ a samosprávou</p> <p>Ochota ľudí spolupracovať</p> <p>Štedrosť miestnych obyvateľov k návštevníkom</p> <p>Dostatok kultúrnych podujatí počas letnej sezóny</p> <p>Existujúce remeselné a tradičné zručnosti</p> <p>Dobrá spolupráca obcí v rámci regiónu</p> <p>Funkčné mikroregionálne</p>	<p>Demograficky negatívny vývoj obyvateľstva</p> <p>Prestarlé obyvateľstvo v malých obciach</p> <p>Apatia ľudí voči veciam verejným</p> <p>Migrácia mladých ľudí do miest a mimo regiónu</p>	<p>Podporiť sebarealizáciu a udržanie mladých ľudí v území</p> <p>Podporovať činnosť miestnych remeselníkov a výrobcov</p> <p>Obce môžu využiť spoločne štrukturálne fondy za účelom zatraktívnenia územia</p> <p>Možnosti medziobecnej spolupráce</p> <p>Vznikajúce partnerstvá (verejno-súkromné, platformy, ...)</p> <p>Spoločná efektívna medializácia a propagácia</p> <p>Zriaďiť kluby dôchodcov</p> <p>Vybudovať domovy dôchodcov</p> <p>Dobudovať služby pre občanov – kaderníctvo, holičstvo,</p>	<p>Nezískanie finančnej podpory na ďalšie programové obdobie pre MAS Zlatá cesta</p> <p>Slabá medzi obecná komunikácia a spolupráca</p> <p>Nedostatok finančných prostriedkov</p> <p>Nevyužitie ľudské zdroje</p> <p>Byrokracia</p> <p>Vyludňovanie územia, vymieranie vidieka</p> <p>Nepriaznivý demografický vývoj</p> <p>Zvyšujúca sa nezamestnanosť</p> <p>Apatia obyvateľstva voči sociálno – ekonomickej situácii</p> <p>Zánik spoločenských organizácií</p> <p>Nízke kultúrne povedomie obyvateľov</p> <p>Hroziaci zánik baníckych tradícií</p> <p>Korupcia</p>

	zduženia		krajčírstvo, lekáreň, zdravotná starostlivosť... Podpora terénnej sociálnej práce Viaczdrojové financovanie sociálnych služieb Rast zamestnanosti realizáciou programu podpory mikro, malého a stredného podnikania Zvýšenie podielu samostatne zárobkovo činných osôb	Slabá pracovná morálka a strata návykov
Oblasť:	Silné stránky	Slabé stránky	Príležitosti	Ohrozenia
Dopravné prepojenie	Strategická geografická poloha S-J / Krakow - Banská Štiavnica – Dudince – Budapešť Strategické cestné ťahy S-J, Z-V Prihraničná časť regiónu s Maďarskou republikou	Nevyhovujúce dopravné napojenie Banskej Štiavnice na dôležité dopravné siete národného a nadnárodného významu	Neďaleké diaľničné napojenie Bratislava – Banská Bystrica, spojnica Šahy – Banská Bystrica Zámer skvalitniť cestné napojenie Banská Štiavnica – Hronská Dúbrava	

2.10 Analýza projektovej pripravenosti

Účelom nasledovného prehľadu je analyzovať súčasný stav pripravenosti investičných zámerov a možností ich financovania z rôznych zdrojov, ktoré prispejú k zlepšeniu kvality života obyvateľov obce. V tabuľke je uvedený zoznam projektových zámerov, ktoré sú súčasťou programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce na roky 2015-2025.

P.č.	Názov projektu	Popis projektu	Predpokladaný rozpočet	Predpokladaný termín realizácie
1.	Rekonštrukcia miestnych komun. a chodníkov	Rekonštrukcia miestnych komunikácií v obci Terany – zámková dlažba, asfalt	100.000,-	2016 - 2025
2	Rekonštrukcia a prístavba MŠ	Zvýšenie kapacity MŠ	85.000,-	2016 - 2025
3.	Osvetlenie obce – alternatívne zdroje	Rekonštrukcia verejného osvetlenia – zmena využívanej energie, zníženie spotreby	150.000,-	2017 - 2018
4.	Zníženie energ. náročnosti ver.budov	zateplenie, zmena vykurovania a oprava kult. domu	150.000,-	2017

5.	Úprava verejných priestranstiev	Úprava a modernizácia obecných parkov a iných priestorov pre verejnosť, okolie rómskej osady	100.000,-	2016 – 2025
6	Rekonštrukcia domu smútku a okolia	Rekonštrukcia budovy, prístupového chodníka a oplotenie cintorína	150.000,-	2016 - 2020
7.	Rekonštrukcia požiarnej zbrojnice	Rekonštrukcia budovy požiarnej zbrojnice, bývalého klubu mládeže	300.000,-	2016 – 2020
8.	Rekonštrukcia, modernizácia a obnova ihrísk	Modernizácia a dovybavenie existujúcich ihrísk – viacúčelové ihrisko, detské ihriská, oplotenie, vykúpenie pozemkov	100.000,-	2016 - 2020
9.	Rekonštrukcia autobusových zastávok	Výmena plechových autobusovej zastávok za drevené a murované	10.000,-	2016 - 2025
10	Cesta IBV , dobudovanie inžinierskych sietí	inžinierske siete, voda, osvetlenie, rozhlas, nová cesta k IBV	100.000,-	2016
11.	Rekonštrukcia parku mládeže-voľnočasové aktivity	oddychová zóna, zeleň, lavičky, detské preliezky, šport. areál, voľnočasové aktivity	150.000,-	2016 - 2025
12.	Protipovodňové opatrenia na suchých jarkoch	protipovodňové úpravy a stavby na suchých jarkoch v Teranoch	200.000,-	2016 - 2025
13.	Podpora SHR pôsobiacich v obci	Ubytovanie na súkromí, predaj z dvora, agroturistika	10.000,-	2016 - 2020
14.	Vybudovanie cyklo-chodníka na trase Terany-Dudince	Vybudovanie cyklo-chodníka na trase Terany-Dudince	100.000,-	2016 - 2020
15.	Rekonštrukcia a zariadenie KC Terany	Rekonštrukcia a zariadenie KC Terany	60.000,-	2016 - 2025
16.	Rekonštrukcia kanalizácie-nákup kanalizačných čerpadiel	Rekonštrukcia kanalizácie-nákup 40 ks kanalizačných čerpadiel	32.000,-	2016 - 2025
17	Výstavba obecného kamerového	Vybudovanie kamerového systému	30.000,-	2016 - 2020

	systemu			
--	---------	--	--	--

3 STRATEGICKÁ ČASŤ

Strategická časť PHSR nadväzuje na analytickú časť, táto časť obsahuje stratégiu rozvoja obce pri zohľadnení jej vnútorných špecifik a určí hlavné ciele a priority rozvoja obce pri rešpektovaní princípov regionálnej politiky v záujme dosiahnutia vyváženého udržateľného rozvoja územia. Strategická časť obsahuje:

- víziu územia,
- formuláciu a návrh stratégie,
- výber a popis strategických cieľov v jednotlivých politikách - oblastiach rozvoja (hospodárska, sociálna, environmentálna).

3.1 Vízia rozvoja územia obce

Pri stanovení vízie rozvoja územia obce bolo nutné prihliadať na ten fakt, že sa vzťahuje k dlhodobému horizontu až 10 rokov. Vízia by mal byť v súlade s Národnou stratégiou regionálneho rozvoja SR a Programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja banskobystričského samosprávneho kraja.

Vízie a ciele národnej stratégie sa vzťahujú na obdobie do roku 2030. Ťažiskom dokumentu sú rozvojové priority štátu pre programové obdobie 2014- 2020, ktoré majú viesť k splneniu vytýčených významných národných cieľov.

V komparácii s ostatnými členskými štátmi EÚ dosiahla SR za posledné viac ako dve dekády dynamického hospodárskeho a sociálneho vývoja významný spoločenský pokrok. Postupnou realizáciou rozvojových projektov, podporných programov, vrátane štrukturálnych reforiem a systémových zmien, dochádzalo k modernizácii a modifikácii odvetvovo-sektorovej štruktúry hospodárstva, ako i konvergencii SR k ekonomicky vyspelým štátom. Vízia regionálneho rozvoja predstavuje stav, ku ktorému má Slovensko za niekoľko rokov dospieť - vymedzuje rámec pre definovanie strategických cieľov a priorít na obdobie 2014 až 2020 s výhľadom do roku 2030, ako aj postupy na ich dosiahnutie.

Vízia regionálneho rozvoja Slovenska je definovaná takto:

„Slovensko ako krajina s vysokou kvalitou života občanov vo všetkých regiónoch. Regionálna politika umožňujúca každému regiónu využívať svoje danosti na prospech svojho trvalo udržateľného hospodárskeho, sociálneho a územného rozvoja, a tým rozvoja Slovenskej republiky ako vysoko vyspelého, hospodársky, politicky a sociálne súdržného štátu, sebavedomého člena Európskej únie.“¹

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja 2015 - 2023. Rozvojová vízia samosprávneho kraja:

¹ Zdroj: Národná stratégia regionálneho rozvoja SR, strana 39

„Banskobystrický samosprávny kraj bude konkurencieschopným a všestranne najrozvinutejším regiónom Slovenska, hospodárne spravovaným a efektívne využívajúcim všetky zdroje pre tvorbu nových hodnôt za súčasného zachovania prírodných, kultúrnych a historických hodnôt, pamiatok regiónu a životného prostredia. Bude samosprávou slobodných, spokojných a sebavedomých ľudí. „Región otvorený príležitostiam, novým možnostiam a s úctou k tradíciám, človeku a prírode...“²

Počas realizácie aktualizovanej Národnej stratégie regionálneho rozvoja SR bude pri plánovacích procesoch uplatňovaný integrovaný prístup orientovaný smerom k udržateľnému sociálnemu, ekonomickému, environmentálnemu a územnému rozvoju regiónov. Očakáva sa, že regióny budú schopné efektívne využívať svoj vnútorný potenciál ako svoju konkurenčnú výhodu s cieľom zvyšovať kvalitu života obyvateľov a v rámci jednotlivých regiónov budú znižované vnútroregionálne rozdiely.

Občianske združenie Zlatá cesta, ktorého členom je aj obec Terany si stanovilo nasledovnú víziu pre rozvoj regiónu:

„V malebnom prostredí vidieka pod majestátnym Sitnom žijú aktívni ľudia, ktorí v horizonte 10 rokov budujú spolupracujúci a prosperujúci región, intenzívne ale ohľaduplne využívajúci svoje prírodné kultúrne a historické zdroje pre rozvoj cestovného ruchu, ktorý úspešne absorbuje miestnu poľnohospodársku produkciu a služby ako regionálny produkt HONT a prispeje k trvaloudržateľnému rozvoju a ekonomickému a sociálnemu blahobytu všetkých generácií.“

Obec Terany si pre PHSR 2015-2025 stanovila víziu rozvoja obce nasledovne:

„Obec Terany ako súčasť Občianskeho združenia Zlatá cesta bude modernou, ekonomicky, sociálne a kultúrne sa rozvíjajúcou obcou, ktorá svojim obyvateľom poskytne kvalitné životné prostredie s dostatkom kultúrneho a športového vyžitia a zároveň vytvorí dostatok možností pre rozvoj pracovných miest a podnikania občanov v poľnohospodárstve, tradičných i nových remeslách a službách v oblasti vidieckeho cestovného ruchu. Obec sa stane pre svojich obyvateľov miestom na bývanie v ekologicky zdravom prostredí so silným sociálnym, národným, kultúrnym a hospodársko-spoločenským zázemím.“

NAIVNÉ MAPY – VÍZIA

Vízia obce bola tvorená metódou „naivných máp“

Oblasť
Identita prostredia <i>(tradície, regionálne špecifiká, jedinečnosť, originalita, história)</i>
<ul style="list-style-type: none"> ❖ obnoviť objekty ľudovej architektúry ❖ vytvoriť izbu miestnych tradícií
Životné prostredie, hygiena prostredia a technická vybavenosť a ochrana

<ul style="list-style-type: none"> ❖ vybudovať cestu pri ihrisku ❖ rekonštrukcia cintorína, rekonštrukcia cesta a odstavných plôch ❖ ozvučenie domu smútku a kultúrneho domu ❖ rekonštrukcia domu smútku ❖ rekonštrukcia miestnych komunikácií a chodníkov ❖ urobiť protipovodňové opatrenia ❖ rekonštrukcia autobusových zastávok ❖ vybudovať zberný dvor, nádoby na triedený odpad ❖ postaviť lavičku cez potok ❖ rekonštrukcia osvetlenia obce ❖ rekonštrukcia kultúrneho domu, zníženie energetickej náročnosti ❖
Obraz dediny a krajiny
<ul style="list-style-type: none"> ❖ rekonštrukcia a spríjemnenie oblasti vínnych pivníc
Voľný čas a rekreácia
<ul style="list-style-type: none"> ❖ vybudovanie multifunkčného ihriska, oplotiť športový areál ❖ rekonštrukcia všetkých ihrísk ❖ vybudovať altánok pre spoločné stretávanie sa ❖ vybudovať chodník a cyklochodník medzi Dudincami a Teranmi ❖ rekonštrukcia bývalého parku pre športové a kultúrne podujatia, pódium s ozvučením ❖ vybudovať motokrosovú dráhu ❖ vybudovať oddychové zóny ❖ vybudovať káblovú televíziu ❖ udržiavať cezhraničnú spoluprácu s družobnou dedinou Terany v Maďarsku ❖ vybudovať cyklotrasu popri potoku
Obyvateľstvo, bývanie a sociálna infraštruktúra
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Rekonštrukcia materskej školy ❖ vybudovať miestny rozhlas pre rómsku osadu ❖ skultúrniť prostredie rómskej osady ❖ zabezpečenie terénnej, sociálnej a opatrovateľskej práce
Ekonomika a hospodárenie
<ul style="list-style-type: none"> ❖ podpora ubytovania na súkromí ❖ vybudovať rybník s vodnou elektrárnou ❖ podporovať predaj z dvora a miestnych podnikateľov

3.2 Strategický cieľ

Pre naplnenie uvedenej vízie obce obec stanovila tri prioritné oblasti svojho rozvoja počas rokov 2015 – 2025. Jedná sa o tieto oblasti:

- Hospodárska
- Sociálna
- Environmentálna

V týchto prioritných oblastiach rozvoja si obec stanovila strategické ciele a navrhla opatrenia, ktorými tieto strategické ciele dosiahne.

Formulár č. S 1 - Plánovací formulár – Vízia, strategický cieľ

Vízia
„Obec Baďan ako súčasť Občianskeho združenia Zlatá cesta bude modernou, ekonomicky, sociálne a kultúrne sa rozvíjajúcou obcou, ktorá svojim obyvateľom poskytne kvalitné životné prostredie s dostatkom kultúrneho a športového vyžitia a zároveň vytvorí dostatok možností pre rozvoj pracovných miest a podnikania občanov v poľnohospodárstve, tradičných i nových remeslách a službách v oblasti vidieckeho cestovného ruchu. Obec sa stane pre svojich obyvateľov miestom na bývanie v ekologicky zdravom prostredí so silným sociálnym, národným, kultúrnym a hospodársko-spoločenským zázemím.“
Strategický cieľ
Zvýšenou podporou drobného podnikania, diverzifikáciou poľnohospodárstva, rozvojom turizmu a spolupráce, zavedením inovácií, znižovaním chudoby, využitím prírodných a kultúrno-historických zdrojov s ohľadom na ochranu životného prostredia dosiahnuť trvaloudržateľný rozvoj obce a ekonomický a hospodársky blahobyť pre všetky generácie
Zdroj: vlastné spracovanie

Formulár č. S2 - Plánovací formulár – prioritné oblasti a opatrenia

1. Prioritná oblasť - Hospodárska	2. Prioritná oblasť – Sociálna	3. Prioritná oblasť – Enviro- mentálna
ciele Zavedením inovácií vytvoriť podmienky pre ekonomický rozvoj a zvyšovanie konkurencieschopnosti	ciele Zlepšovaním kvality života, podporou sociálnej inklúzie a znižovaním chudoby zabezpečiť blahobyť súčasných i budúcich generácií.	ciele Zvyšovaním spolupráce rôznych subjektov prispieť k podpore a ochrane životného prostredia
Opatrenie 1.1 Infraštruktúra pre podnikateľov	Opatrenie 2.1 Aktivity v oblasti vzdelávania	Opatrenie 3.1 podpora ochrany životného prostredia
Opatrenie 1.2 Podpora podnikateľov a remeselníkov	Opatrenie 2.2 Rozvoj sociálnej infraštruktúry	Opatrenie 3.2 Podpora aktivít v oblasti odpadového hospodárstva
Opatrenie 1.3 Rozvoj vidieckeho turizmu a služieb	Opatrenie 2.3 Budovanie, rekonštrukcia a modernizácia verejných priestranstiev a obecných budov	Opatrenie 3.3 Znižovanie energetickej náročnosti
Opatrenie 1.4 Zlepšenie miestnej infraštruktúry	Opatrenie 2.4 Podpora	Opatrenie 3.4 Vodné

	voľnočasových a kultúrnych aktivít	hospodárstvo
	Opatrenie 2.5 Ochrana, podpora a obnova kultúrneho a historického potenciálu	
	Opatrenie 2.6 Sociálne a komunitné služby	
	Opatrenie 2.7 Zabezpečenie bezpečnosti občanov	

Zdroj: vlastné spracovanie

4 PROGRAMOVÁ ČASŤ

Programová časť PHSR nadväzuje na strategickú časť a obsahuje opatrenia a projekty vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám. Zmyslom programovej časti je jej príspevok k splneniu stanoveného strategického cieľa: *Zvýšenou podporou drobného podnikania, diverzifikáciou poľnohospodárstva, rozvojom turizmu a spolupráce, zavedením inovácií, znižovaním chudoby, využitím prírodných a kultúrno-historických zdrojov s ohľadom na ochranu životného prostredia dosiahnuť trvaloudržateľný rozvoj obce a ekonomický a hospodársky blahobyť pre všetky generácie.*

Metodika tvorby PHSR udáva nasledovný postup:

- Pracovná skupina špecifikovala opatrenia, navrhla k nim aktivity a stanovila poradie dôležitosti opatrení a aktivít, projektov vrátane merateľných ukazovateľov výsledku a dopadu. (Formulár č. P 1 - Tabuľka opatrení, aktivít a projektov podľa oblastí, Formulár č. P 2 - Tabuľka ukazovateľov výsledkov, dopadov).
- Riadiaci tím vypracoval sumárny návrh aktivít a projektov ako východisko pre Akčný plán.
- Riadiaci tím stanovil termíny realizácie aktivít, projektov (roky) a odhad ich financovania (výška a zdroje financovania).
- Riadiaci tím zabezpečil vypracovanie formulárov pre prípravu navrhnutých projektov (Formulár P 3 - Formulár pre prípravu projektu).

4.1 Opatrenia a projekty vrátane ich priradenia k jednotlivým prioritám

Formulár P1 – Tabuľka opatrení, projektov a priorit podľa oblastí

PRIORITNÁ OBLASŤ 1 – hospodárska		
Opatrenie	Projekt/Aktivita	Prioritná oblasť/oblasť

Opatrenie 1.1 infraštruktúra pre podnikateľov		Podnikateľské prostredie
Opatrenie 1.2 podpora podnikateľov a remeselníkov	1.2.1 podpora SHR pôsobiacich v obci (agroturistika, predaj z dvora, ubytovanie na súkromí)	Podnikateľské prostredie, cestovný ruch
Opatrenie 1.3 rozvoj vidieckeho turizmu a služieb	1.3.1 Vybudovanie cyklochodníka na trase Terany-Dudince	Cestovný ruch
Opatrenie 1.4 zlepšenie miestnej infraštruktúry	1.4.1 rekonštrukcia miestnych komunikácií a chodníkov	Dopravná infraštruktúra
PRIORITNÁ OBLASŤ 2 – sociálna		
Opatrenie	Projekt/Aktivita	Prioritná oblasť/oblasť
Opatrenie 2.1 aktivity v oblasti vzdelávania		Celoživotné vzdelávanie
Opatrenie 2.2 rozvoj sociálnej infraštruktúry	2.2.1 Rekonštrukcia, modernizácia a obnova ihrísk	Podpora športu a pohybových aktivít
	2.2.2 Rekonštrukcia autobusových zastávok	Sociálna infraštruktúra
	2.2.3 Cesta IBV dobudovanie inžinierskych sietí /voda ,osvetlenie, rozhlas.../	
Opatrenie 2.3 budovanie, rekonštrukcia a modernizácia verejných priestranstiev a obecných budov	2.3.1 rekonštrukcia a dostavba MŠ – zvýšenie kapacity	Sociálna infraštruktúra
	2.3.2 rekonštrukcia a modernizácia verejných priestranstiev	Kultúrne a spoločenské aktivity
	2.3.3 rekonštrukcia a modernizácia domu smútku a okolia	
	2.3.4 rekonštrukcia požiarnej zbrojnice	
Opatrenie 2.4 podpora voľnočasových a kultúrnych aktivít	2.4.1 rekonštrukcia, parku mládeže, voľnočasové aktivity	Sociálna infraštruktúra
Opatrenie 2.5 ochrana, podpora a obnova		Kultúrne a spoločenské aktivity

kultúrneho a historického potenciálu		
Opatrenie 2.6 sociálne a komunitné služby	2.6.1 rekonštrukcia a zariadenie KC Terany	Sociálna starostlivosť
Opatrenie 2.7 zabezpečenie bezpečnosti občanov	2.7.1 výstavba obecného kamerového systému	Sociálna infraštruktúra
PRIORITNÁ OBLASŤ 3 – environmentálna		
Opatrenie	Projekt/Aktivita	Prioritná oblasť/oblasť
Opatrenie 3.1 podpora ochrany životného prostredia		Environmentálna infraštruktúra
Opatrenie 3.2 podpora aktivít v oblasti odpadového hospodárstva	3.2.1 rekonštrukcia kanalizácie-nákup kanalizačných čerpadiel	Ochrana prírody a krajiny
Opatrenie 3.3 znižovanie energetickej náročnosti	3.3.1 rekonštrukcia verejného osvetlenia – alternatívne zdroje 3.3.2 zníženie energetickej náročnosti a rekonštrukcia kultúrneho domu	Ochrana životného prostredia
Opatrenie 3.4 vodné hospodárstvo	3.4.1 protipovodňové opatrenia na suchých jarkoch v Teranoch	Ochrana prírody a krajiny

Zdroj: vlastné spracovanie

4.2 Súbor ukazovateľov výsledkov a dopadov

Súčasťou programovej časti je aj stanovenie ukazovateľov pre hodnotenie PHSR. Ukazovatele sú rozdelené do troch kategórií:

- ukazovatele výstupu - práce, tovary a služby, ktoré boli financované počas realizácie aktivít projektu vyjadrené z finančného a vecného hľadiska,
- ukazovatele výsledku - okamžitý efekt realizácie aktivít projektu, ktorý je k dispozícii pre cieľovú skupinu alebo sa jedná o služby poskytnuté cieľovej skupine,
- ukazovatele dopadu - dlhodobý efekt vplyvu na danú prioritnú oblasť alebo cieľovú skupinu, ktorý však realizátor projektu nemôže ovplyvniť.

Pre oblasť hodnotenia dopadov pre PHSR obce boli ako východiskové hodnoty dopadových ukazovateľov stanovené dopadové ukazovatele na nulovej úrovni a hodnotenie dopadov sa uskutočňuje k roku 2020 a 2025.

Formulár č. P2 - Tabuľka ukazovateľov výsledkov, dopadov

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Merná jednotka	Východisková hodnota	Cieľová hodnota/rok	
			2015	2020	2025
Prioritná oblasť 1 - Hospodárska					
Opatrenie/aktivita 1.2 podpora podnikateľov a remeselníkov					
Výsledok výstupu dopadu	Agroturistika	Počet nových zariadení	0	0	1
Výsledok výstupu dopadu	Predaj z dvora	Počet nových predajcov	1	2	2
Výsledok výstupu dopadu	Ubytovanie na súkromí	Počet nových poskytovateľov	1	1	2
Opatrenie/aktivita 1.3 rozvoj vidieckeho turizmu a služieb					
Výsledok výstupu dopadu	Vybudovanie cyklo-chodníka na trase Terany-Dudince	Dĺžka chodníka v m.	0	0	1300
Opatrenie/aktivita 1.4 zlepšenie miestnej infraštruktúry					
Výsledok výstupu dopadu	Rekonštrukcia miestnych komunikácií a chodníkov	Dĺžka zrekonštruovaných komunikácií v m	0	2000	4000
Prioritná oblasť 2 - sociálna					
Opatrenie/aktivita 2.2 rozvoj sociálnej infraštruktúry					
Výsledok výstupu dopadu	Rekonštrukcia, modernizácia a obnova ihrísk	Počet inovatívnych prvkov	0	1	2
Výsledok výstupu dopadu	Rekonštrukcia autobusových zastávok	Počet modernizačných prvkov	0	4	5
Výsledok výstupu dopadu	Cesta IBV-dobudovanie inžinierskych sietí	Počet modernizačných prvkov	1	2	2
Opatrenie/aktivita 2.3 budovanie, rekonštrukcia a modernizácia verejných priestranstiev a obecných budov					
Výsledok výstupu dopadu	Rekonštrukcia a prístavba MŠ	Počet inovatívnych prvkov v rekonštruovaných priestoroch	0	1	1
Výsledok výstupu dopadu	Rekonštrukcia a modernizácia verejných priestranstiev	Veľkosť upravených priestranstiev (v m ²)	0	8000	12000
Výsledok výstupu dopadu	Rekonštrukcia a modernizácia domu smútku a okolia	Počet modernizačných prvkov	0	1	1
Výsledok výstupu dopadu	Rekonštrukcia požiarnej zbrojnice	Počet modernizačných prvkov	0	1	1
Opatrenie/aktivita 2.4 podpora voľnočasových a kultúrnych aktivít					

Zdroj: vlastné spracovanie

Každý pripravovaný projekt na realizáciu bude podrobne rozpísaný v tabuľke formulára č. P3, ktorého ukážka nasleduje.

Formulár č. P3 – tabuľka pre prípravu projektov

Základné údaje o projektovom zámere č. 2.1.1							
Názov projektu	Rekonštrukcia KD						
Garant	Obec Terany						
Kontaktná osoba garanta	Mgr. Iveta Gajdošová, starostka						
Partneri garanta (spolupráca s)							
Začatie a ukončenie projektu	Máj 2016 – December 2017						
Stav projektu pred realizáciou	Budova v zlom technickom stave, prevádzka energeticky náročná						
Cieľ projektu	Modernizácia a zvýšenie energetickej efektívnosti budovy						
Výstupy	Zlepšenie energetickej efektívnosti verejných budov – zníženie verejných výdavkov						
Užívatelia	Občania a návštevníci podujatí						
Indikátory monitoringu	Zníženie verejných výdavkov						
Zmluvné podmienky	VO – výber dodávateľa						
Riziká	Neschválenie NFP, výber dodávateľa cez VO						
Poznámky							
Realizácia projektu							
Fáza/míľnik	Súčinnosť iného odboru alebo subjektu				Termín (mesiac/rok)		
Prerokovanie projektového zámeru	Obecné zastupiteľstvo				01.05.15		
Príprava projektovej dokumentácie	Starosta				01.09.15		
Vydanie stavebného povolenia	Starosta				01.09.15		
Spracovanie žiadosti o NFP	Externý manažment				01.02.16		
Výber dodávateľa, podpis zmluvy	Obecné zastupiteľstvo, starosta				01.02.16		
Realizácia projektu	Starosta				06/2016 – 12/2017		
Kolaudácia	Starosta				01.12.17		
Financovanie projektu							
Druh výdavku	Termín (rok)	Náklady spolu (EUR)	z toho verejné zdroje				z toho súkromné zdroje
			EÚ	ŠR	VÚC	Obec	
Spracovanie projektovej dokumentácie	2015	1200	0	0	0	1200	0
Realizácia projektu	2016	150000	120000	22500	0	7500	0
SPOLU		151200	120000	22500	0	8700	0

Zdroj: vlastné spracovanie

5 REALIZAČNÁ ČASŤ

Realizačná časť je zameraná na popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie programu rozvoja obce, systém monitorovania a hodnotenia

plnenia programu rozvoja obce s ustanovením merateľných ukazovateľov, vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja obce s formou akčných plánov. Realizačná časť obsahuje:

- východiská,
- popis úloh jednotlivých partnerov pri realizácii PHSR,
- popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia,
- stručný popis komunikačnej stratégie PHSR k jednotlivým cieľovým skupinám,
- popis systému monitorovania a hodnotenia plnenia PHSR, (Formulár č. 4)
- akčný plán na roky 2016-2020 s výhľadom do roku 2025, (Formulár č. R6)

5.1 Východiská a popis úloh jednotlivých partnerov pri realizácii

Obecný úrad má v oblasti prípravy a realizácie programu rozvoja dostatočné skúsenosti na programovej aj projektovej úrovni. Pri realizácii PHSR vystupujú ako partneri obyvatelia obce, ktorí boli prizvaní a zúčastnili sa verejných stretnutí, kde definovali svoje požiadavky, spolupracovali pri definovaní silných a slabých stránok svojej obce. Následne aktívne pristupovali k prerokovaniu finálneho návrhu PHSR obce. V rámci prípravy dokumentu bol vypracovaný i dotazník, ktorý bol distribuovaný obcou do domácností. Vzhľadom na nízku návratnosť a malú výpovednú hodnotu, pristúpila obec k verejným stretnutiam s občanmi/podnikateľmi a záujmovými skupinami. Rovnako tak poslanci a zamestnanci OcÚ boli prizvaní ku konzultácii jednotlivých častí strategického dokumentu.

5.2 Popis postupov organizačného a inštitucionálneho zabezpečenia realizácie PHSR

Realizácia PHSR obce je činnosťou samosprávy obce a obec ju vykonáva prostredníctvom svojich orgánov (obecné zastupiteľstvo, starosta). Samospráva jedenkrát ročne získa a spracuje pripomienky poslancov, OcÚ, partnerov a verejnosti, do leta v čase začiatku prípravy rozpočtu na ďalší rok. Táto činnosť je naplánovaná do termínu november príslušného roku, kedy bude predložené hodnotenie PHSR za predchádzajúci rok, aj jeho prípadná aktualizácia.

Vo vzťahu k realizácii PHSR obecné zastupiteľstvo berie na vedomie návrh strategickú časť dokumentu, schvaľuje celý dokument PHSR a každoročne schvaľuje vyhodnotenie jeho plnenia. Obecné zastupiteľstvo taktiež schvaľuje spolufinancovanie projektov. Obecné zastupiteľstvo schvaľuje každoročne hodnotiace a monitorovacie správy, rozhoduje o prípadných zmenách a aktualizácii programu.

Najvyšším výkonným orgánom obce a jeho predstaviteľom je starosta. Rozhoduje vo všetkých veciach správy obce, ktoré nespádajú do právomocí a kompetencií obecného zastupiteľstva. Starosta sa spolupodieľal na príprave dokumentu, riadil proces realizácie,

podpisuje schválenie celého dokumentu, vykonáva uznesenia a zastupuje obec vo vzťahu k štátnym orgánom, k právnickým a fyzickým osobám (radiace orgány príslušných operačných programov, dodávateľa, kontrolné skupiny projektov a i.).

Inštitucionálnu a administratívnu stránku zabezpečuje obecný úrad. Vzhľadom na personálne poddimenzovanie obecnej samosprávy, bude obecný úrad (v prípade nutnosti a zváženía možností) spolupracovať s externými konzultačnými spoločnosťami.

5.3 Stručný popis komunikačnej stratégie

Rôzne formy komunikácie budú súčasťou každého z pripravovaných a realizovaných projektov PHSR v rámci povinnej i nep povinnej činnosti informovania a publicity (pri projektoch financovaných z EŠIF a dotačných titulov) alebo v rámci komunikácie zainteresovaných cieľových skupín pri príprave a realizácii jednotlivých projektov. Vzhľadom na charakter obce, prebieha komunikácia osobným stykom s predstaviteľmi/zamestnancami obce, alebo priamou účasťou na zasadnutiach obecného zastupiteľstva. Dôležitým nástrojom komunikácie je pre obec webová stránka, ďalej informačná tabuľa, rozhlas a noviny. Komunikácia s obyvateľmi prebieha neustále až do ukončenia platnosti PHSR.

Ďalším nástrojom komunikácie sú i rokovania v rámci obecného zastupiteľstva, kde materiál na rokovanie pripravuje starosta obce v súčinnosti so zamestnancami obce. Rovnako tak hlavný kontrolór, vychádzajúc z definície jeho funkcie, môže dať stanovisko k prerokovanému materiálu.

5.4 Systém monitorovania a hodnotenia

Proces monitorovania PHSR sa vykonáva systematicky a priebežne počas celého trvania PHSR až do ukončenia jeho platnosti. Vstupnými údajmi pre monitorovanie sú uvedené vo Formulári č.P2 – ukazovatele výstupu, výsledku a dopadu projektu. Výstupom monitorovania je monitorovacia správa za príslušný rok schválená v OcÚ, resp. monitorovacia správa schválená riadiacim orgánom v systéme ITMS alebo podobnom. Za prípravu monitorovacej správy zodpovedá príslušný garant podľa povahy projektu. Jednať sa pritom môže o starostu obce, hlavného kontrolóra obce, poslancov, resp. inú poverenú osobu.

Cieľom monitorovania je získavanie informácií o reálnom plnení opatrení, o prípadnom negatívnom vývoji, spôsobe realizácie, definovanie a prijatie nápravných opatrení.

Samospráva jedenkrát ročne získa a spracuje pripomienky partnerov, OcÚ, poslancov a verejnosti, do októbra v čase začiatku prípravy rozpočtu na ďalší rok. Táto činnosť je naplánovaná do termínu príslušného roku, kedy bude predložené hodnotenie PHSR za predchádzajúci rok, jeho prípadná aktualizácia, hodnotenie ukazovateľov vrátane korekcií v rámci pravidelného každoročného hodnotenia. V prípade nutnosti korekcií mimo stanovené termíny vykoná korekciu starosta obce. Celkový plán hodnotenia je spracovaný vo Formulári č.4.

Formulár č. 4 - Plán hodnotenia a monitorovania

Plán priebežných hodnotení PHSR na programové obdobie 2015 - 2025		
Typ hodnotenia	Vykonať prvýkrát	Dôvod vykonania/ periodicita
Strategické hodnotenie	najskôr v roku 2018	podľa rozhodnutia obce a vzniknutej spoločenskej potreby
Tematické hodnotenie časti PHSR	2017	téma hodnotenia identifikovaná ako riziková časť vo výročnej monitorovacej správe za predchádzajúci kalendárny rok
Ad hoc mimoriadne hodnotenie	Nerozhoduje	pri značnom odklone od stanovených cieľov a doľahnutých hodnôt ukazovateľov
		Pri návrhu na revíziu PHSR
Ad hoc hodnotenie celého PHSR alebo jeho časti	2016-2025	Na základe rozhodnutia starostu, podnetu poslancov

Zdroj: vlastné spracovanie

Formuláre č. R 6 – Akčný plán na roky 2016 - 2025

Akčný plán pre oblasť 1 - Hospodárska oblasť			
Projekt	Predpokladaný termín	Zodpovedný	Finančný zdroj
1.2.1 Podpora SHR pôsobiach v obci (agroturistika, predaj z dvora, ubytovanie na súkromí)	2016 -2025	Jana Stankovičová	N
1.3.1 Vybudovanie cyklochodníka na trase Terany-Dudince	2016-2025	OcÚ	A
1.4.1 Rekonštrukcia miestnych komunikácií a chodníkov	2016-2025	OcÚ	A

Zdroj: vlastné spracovanie

Akčný plán pre oblasť 2 - Sociálna oblasť			
Projekt	Predpokladaný termín	Zodpovedný	Finančný zdroj
2.2.1 Rekonštrukcia, modernizácia a obnova ihrísk	2016-2025	OcÚ	PRV

2.2.2 Rekonštrukcia autobusových zastávok	2016-2018	OcÚ	PRV
2.2.3 Cesta IBV-dobudovanie inžinierskych sietí	2016	OcÚ	Obec
2.3.1 Rekonštrukcia a prístavba MŠ	2016-2017	OcÚ	IROP
2.3.2 Rekonštrukcia a modernizácia verejných priestranstiev	2016-2025	OcÚ	PRV
2.3.3 Rekonštrukcia a modernizácia domu smútku a okolia	2016-2020	OcÚ	PRV, IROP
2.3.4 Rekonštrukcia požiarnej zbrojnice	2016-2020	OcÚ	Obec, MVSR
2.4.1 Rekonštrukcia parku mládeže-volnočasové aktivity	2016-2025	OcÚ	ŽP
2.6.1 Rekonštrukcia a zariadenie KC Terany	2016-2025	OcÚ	PRV, MVSR
2.7.1 Výstavba kamerového systému	2016-2020	OcÚ	MVSR,IROP,PRV, Obec

Zdroj: vlastné spracovanie

Akčný plán pre oblasť 3 - Enviromentálna oblasť			
Projekt	Predpokladaný termín	Zodpovedný	Finančný zdroj
3.2.1 Rekonštrukcia kanalizácie-nákup kanalizačných čerpadiel	2016-2025	OcÚ	PRV,MŽSR
3.3.1 Rekonštrukcia verejného osvetlenia – alternatívne zdroje	2016-2016	OcÚ	MHSR
3.3.2 Zníženie energetickej náročnosti a rekonštrukcia KD	2017	OcÚ	PRV
3.4.1 Protipovodňové opatrenia na suchých jarkoch v Teranoch	2016-2025	OcÚ	MŽSR

Zdroj: vlastné spracovanie

6 FINANČNÁ ČASŤ

Finančná časť obsahuje finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnu a organizačnú stránku realizácie programu rozvoja obce. Táto časť obsahuje:

- indikatívny finančný plán na celú realizáciu PHSR,

- model viaczdrojového financovania jednotlivých opatrení, aktivít (projektov) za účasti sociálno-ekonomických partnerov v území v prepojení na programový rozpočet obce,

Postupovalo sa podľa metodiky, a to nasledovne:

- Riadiaci tím zabezpečil spracovanie finančnej časti vo forme indikatívneho finančného plánu PHSR (Formulár č. F 5 - Indikatívny rozpočet – sumarizácia).
- Návrh finančnej časti sa prerokoval v pracovnej skupine a s partnermi.
- Schválený indikatívny rozpočet sa zapracuje do programového rozpočtu samosprávy a ďalších záväzných dokumentov.
- Riadiaci tím zabezpečil rozpracovanie Indikatívneho finančného plánu do akčného plánu.

6.1 Indikatívny finančný plán na celú realizáciu PHSR

Zdroje financovania realizácie PHSR je možné rozčleniť na tri kategórie:

Obecné zdroje

- štátny rozpočet,
- rozpočet obce.

Dotácie

- štátne účelové fondy (Environmentálny fond, Štátny fond rozvoja bývania, Recyklačný fond),
- rozpočet vyšších územných celkov (VÚC),
- finančné prostriedky z Európskej únie (programovacie obdobie 2014-2020)

Iné zdroje

- prostriedky fyzických osôb,
- prostriedky právnických osôb,
- úvery,
- príspevky medzinárodných organizácií,
- iné prostriedky.

6.2 Model viaczdrojového financovania jednotlivých projektov

Financovanie jednotlivých projektov bude viaczdrojové, pričom bude závisieť od aktuálnej finančnej situácie obce a aktuálnych potrieb. Financovanie sa opiera o zdroje

obce, štátu, EÚ, VÚC a súkromné zdroje. Vyčíslenie jednotlivých zámerov bolo stanovené kvalifikovaným odhadom, prieskumom a taktiež sa vychádzalo z existujúcich výkazov výmerov/rozpočtov projektantov. Finálne podoby budú súčasťou ŽoNFP a budú vychádzať najmä z procesu verejného obstarávania.

Formulár č. F 3 - Model viaczdrojového financovania

projekt	Celkové náklady	Obecné zdroje	dotácie	Iné zdroje
1.2.1 Podpora SHR pôsobiacich v obci (agroturistika, predaj z dvora, ubytovanie na súkromí)	10 000,00			10000
1.3.1 Vybudovanie cyklo-chodníka na trase Terany-Dudince	100 000,00	5000	95000	
1.4.1 Rekonštrukcia miestnych komunikácií a chodníkov	100 000,00	5000	95000	
2.2.1 Rekonštrukcia, modernizácia a obnova ihrísk	100 000,00	5000	95000	
2.2.2 Rekonštrukcia autobusových zastávok	10 000,00	500	9500	
2.2.3 Cesta IBV-dobudovanie inžinierskych sietí	100 000,00	100000		
2.3.1 Rekonštrukcia a prístavba MŠ	85 000,00	4250	80750	
2.3.2 Rekonštrukcia a modernizácia verejných priestranstiev	100 000,00	5000	95000	
2.3.3 Rekonštrukcia a modernizácia domu smútku a okolia	150 000,00	7500	142500	
2.3.4 Rekonštrukcia požiarnej zbrojnice	300 000,00	300000		
2.4.1 Rekonštrukcia parku mládeže-volnočasové aktivity	150 000,00	7500	142500	
2.6.1 Rekonštrukcia a zariadenie KC Terany	60 000,00	3000	57000	
2.7.1 Výstavba obecného kamerového systému	30000	6000	24000	
3.2.1 Rekonštrukcia kanalizácie-nákup kanalizačných čerpadiel	32 000,00	1600	31400	
3.3.1 Rekonštrukcia verejného osvetlenia – alternatívne zdroje	150 000,00	7500	142500	
3.3.2 Zníženie energetickej náročnosti a rekonštrukcia KD	150 000,00	7500	142500	

3.4.1 Protipovodňové opatrenia na suchých jarkoch v Teranoch	200 000,00	10000	190000	
--	------------	-------	--------	--

Zdroj: vlastné spracovanie

Formulár č. F 5 – Indikatívny rozpočet – sumarizácia

Oblasť/rok	2016	2017	2018	2019	2020	spolu
Hospodárska oblasť	72 000	72 000	22 000	22 000	22 000	210 000
Sociálna oblasť	317 800	217 800	205400	172 000	172 000	1085000
Environmentálna oblasť	271 400	121 400	46 400	46 400	46 400	532 000
spolu	661 200	411 200	273800	240 400	240 400	1827000

Zdroj: vlastné spracovanie

6.3 Systém hodnotenia a zaraďovania projektov do financovania

Pri schvaľovaní financovania jednotlivých projektov je nutné prihliadať na ich dôležitosť a význam vo vzťahu k rozvoju obce. Najvyššiu prioritu majú projekty, ktoré vyplývajú priamo z legislatívy (SR, EÚ) a projekty riešiace havarijnú alebo mimoriadnu situáciu. Do kategórie s vysokou prioritou sú zaradené projekty s oporou vo VZN obce, projekty MAS a projekty s vydaným právoplatným stavebným povolením a ukončeným procesom verejného obstarávania. Strednú prioritu majú projekty, ktoré majú možnosť uchádzať sa o cudzie a doplnkové zdroje financovania (majú oporu v programovej štruktúre operačných programov a prioritných osí EŠIF). Do kategórie 4 a 5 spadajú projekty nachádzajúce sa vo fáze úvah (bez stavebného povolenia či ukončeného procesu VO).

Formulár F2 - Hodnotiaci tabuľka pre výber projektov (upravený pre potreby obce)

Kategória	Úroveň dôležitosti	Hodnotiace kritérium - Opis podmienok pre zaradenie do priority	Projekt
1	Najvyššia	a) Projekty vyplývajúce zo zákona a/alebo legislatívy EÚ b) Projekty riešiace havarijnú alebo mimoriadnu situáciu Splnená jedna z podmienok	(1.3.1,1.4.1, 2.2.2,2.2.3,3.2.1,3.3.1,3.3.2)
2	Vysoká	a) Projekty vyplývajúce a podporené v rámci VZN obce b) Projekty s právoplatným stavebným povolením a ukončeným VO c) Projekty MAS Splnená jedna z podmienok	(2.3.1,2.3.2,2.3.3 2.3.4,2.4.1,2.6.1, 2.7.1)
3	Stredná	Projekty, ktoré majú možnosť uchádzať sa o cudzie a doplnkové zdroje financovania	(1.2.1,)
4	Nízka	a) Projekty definované ako zámery / v štádiu	(2..2.1)

		úvah.	
5	Najnižšia	Ostatné	

Zdroj: vlastné spracovanie

7 ZÁVEREČNÁ ČASŤ

Formulár č. Z 1 - Schválenie PHSR

Schválenie PHSR	
Dokument	<p>Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Terany na roky 2015 – 2020 s výhľadom do roku 2025.</p> <p>Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja vyššieho územného celku, na území ktorého sa obec nachádza. Dokument je štruktúrovaný podľa Metodiky na vypracovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC (v zmysle novely Zákona NR SR č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja schválenej vládou SR 18. júna 2014).</p>
Spracovanie	<p>Spracovanie: spracovanie PHSR vykonala obec bezplatne v partnerstve s poradenskou spoločnosťou, ktorá koordinovala proces tvorby PHSR a zabezpečovať dodržiavanie metodických postupov.</p> <p>Autorský kolektív: Mgr. Drahomíra Prieberová, Mgr. Iveta Gajdošová, Blanka Molnárová, Jana Stankovičová, Mariana Gombalová, Marta Sýkorová, Anton Národa, Magda Žlnková, Roman Oravec</p> <p>Obdobie spracovania – máj 2015 – december 2015</p>
Prerokovanie	<p>Prerokovanie v orgánoch samosprávy (výbory, komisie, rada)</p> <p>Verejné pripomienkovanie: 12/2015</p> <p>Posudzovanie SEA</p>
Schválenie	<p>Návrh na uznesenie zastupiteľstva – obecné zastupiteľstvo schvaľuje PHSR obce Terany na roky 2015 – 2020 s výhľadom do roku 2025.</p>

Zdroj: vlastné spracovanie